

T.E.I. ΛΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

**ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ**

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

«Το Παρόν και το Μέλλον του Αθλητικού Τουρισμού»

ΣΠΟΥΔΑΣΤΡΙΑ: Δήμητρα Τομαρά

ΕΠΟΠΤΕΥΩΝ: Δημήτρης Στεργίου

**ΠΑΤΡΑ
ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ 2014**

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: ΕΙΣΑΓΩΓΗ – ΜΑΖΙΚΟΣ ΚΑΙ ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ	4
1.1 Ορισμός τουρισμού	4
1.2 Μαζικός τουρισμός	7
1.3 Εναλλακτικός τουρισμός	8
1.4 Χαρακτηριστικά του εναλλακτικού τουρισμού	9
1.5 Μορφές εναλλακτικού τουρισμού	12
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: ΑΘΛΗΤΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ – ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ, ΜΟΡΦΕΣ, ΜΟΝΤΕΛΑ	16
2.1 Ορισμός αθλητικού τουρισμού	16
2.2 Αθλητικός τουρισμός: Ιστορική αναδρομή	17
2.3 Ο αθλητικός τουρίστας	19
2.4 Διακρίσεις αθλητικού τουρισμού	20
2.5 Μορφές αθλητικού τουρισμού	25
2.6 Μοντέλα αθλητικού τουρισμού	27
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: ΑΘΛΗΤΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΠΕΡΙΠΕΤΕΙΑΣ	29
3.1 Ορισμός αθλητικού τουρισμού περιπέτειας	29
3.2 Δραστηριότητες αθλητικού τουρισμού	31
3.3 Η επικινδυνότητα του αθλητικού τουρισμού	34
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: ΑΘΛΗΤΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ	38
4.1 Αθλητικός τουρισμός και Ευρωπαϊκή Ένωση	38
4.2 Ο ευρωπαϊκός προσανατολισμός του αθλητικού τουρισμού	39
4.3 Η αλληλεπίδραση μεταξύ του αθλητισμού και των πολιτικών της	

Ευρωπαϊκής Ένωσης	42
4.4 Η Λευκή Βίβλος για τον αθλητισμό	44
4.5 Μετά τη Λευκή Βίβλο η Συνθήκη της Λισαβόνας	45
4.6 Ευρωπαϊκή πολιτιστική και αθλητική πολιτική	47
4.7 Η ανάγκη καθορισμού μιας ευρωπαϊκής αθλητικής πολιτικής	49

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5: ΑΘΛΗΤΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ – ΟΦΕΛΗ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ 50

5.1 Εισαγωγή κεφαλαίου	50
5.2 Τα οφέλη του αθλητικού τουρισμού	51
5.3 Θεωρητικά μοντέλα και οικονομικές επιπτώσεις	52
5.4 Επιπτώσεις του αθλητικού τουρισμού στην ξενοδοχειακή βιομηχανία	54
5.5 Επιπτώσεις του αθλητικού τουρισμού στην απασχόληση	55

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6: Ο ΑΘΛΗΤΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ 59

6.1 Λόγοι επένδυσης στον αθλητικό τουρισμό	59
6.1.1 Παραδείγματα δραστηριοτήτων αθλητικού τουρισμού	60
6.1.2 Ολυμπιακοί Αγώνες 2004	65
6.2 Η ερευνητική μονάδα Ελλάδος του Διεθνούς Συμβουλίου Αθλητικού Τουρισμού	69
6.3 Η θέση της Ελλάδας στην αγορά αθλητικού τουρισμού	71
6.4 Δυνατότητες και προοπτικές ανάπτυξης αθλητικού τουρισμού στην Ελλάδα	72
6.4.1 Επένδυση στο γκολφ	75
6.5 Ανάγκη στρατηγικής ανάπτυξης	76
6.6 Το μοντέλο αθλητικού τουρισμού που ταιριάζει στην Ελλάδα	78

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ 82

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

ΕΙΣΑΓΩΓΗ: ΜΑΖΙΚΟΣ ΚΑΙ ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΟΣ

ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

1.1 Ορισμός τουρισμού

Πριν επεξηγηθούν οι έννοιες του μαζικού και του εναλλακτικού τουρισμού, είναι χρήσιμο να προσφέρουμε έναν ορισμό. Πολλές είναι οι προσπάθειες που έχουν γίνει για να δοθεί ένας ακριβής ορισμός του τουρισμού. Από τα κύρια χαρακτηριστικά του, πέντε μπορούν να εξακριβωθούν εννοιολογικά και συγκεκριμένα τα εξής (Davidson, 1989; Cooper et al., 1993):

- Ο τουρισμός είναι αποτέλεσμα μεμονωμένης ή ομαδικής μετακίνησης ανθρώπων σε διάφορους τουριστικούς προορισμούς και η διαμονή τους σε αυτούς επί τουλάχιστον ένα 24ωρο με σκοπό την ικανοποίηση των ψυχαγωγικών τους αναγκών.
- Οι διάφορες μορφές του τουρισμού περιλαμβάνουν απαραίτητα δύο βασικά στοιχεία: Το ταξίδι στον τουριστικό προορισμό και τη διαμονή σε αυτόν, συμπεριλαμβανομένης της διατροφής.

- Το ταξίδι και η διαμονή λαμβάνουν χώρα εκτός του τόπου της μόνιμης διαμονής των ανθρώπων που αποφασίζουν να μετακινηθούν για τουριστικούς λόγους.
- Η μετακίνηση ανθρώπων σε διάφορους τουριστικούς προορισμούς είναι προσωρινού και βραχυχρόνιου χαρακτήρα, που σημαίνει ότι πρόθεσή τους είναι να επιστρέψουν στον τόπο της μόνιμης κατοικίας τους μέσα σε λίγες, μέρες βδομάδες ή μήνες.
- Οι άνθρωποι επισκέπτονται τουριστικούς προορισμούς για τουριστικούς λόγους, δηλαδή για λόγους άλλους από εκείνους της μόνιμης διαμονής τους ή της επαγγελματικής απασχόλησής τους.

Το 1941 οι καθηγητές Hunziker και Krapf του Πανεπιστημίου της Βέρνης υποστήριξαν την άποψη πως ο τουρισμός πρέπει να οριστεί σαν το σύνολο των φαινομένων και σχέσεων που προκύπτουν από την πραγματοποίηση ενός ταξιδιού σε έναν προορισμό και τη διαμονή σε αυτόν μη μόνιμων κατοίκων του.

Το 1937 η Επιτροπή Εμπειρογνομόνων της Κοινωνίας των Εθνών σύστησε στις χώρες-μέλη της να υιοθετήσουν έναν ορισμό που χαρακτήριζε τον τουρίστα σαν ένα άτομο που ταξιδεύει για ένα χρονικό

διάστημα 24 ωρών ή περισσότερο σε μια χώρα διαφορετική από εκείνη που διαμένει μόνιμα.

Δυόμιση δεκαετίες αργότερα, το 1963 η Διάσκεψη των Ηνωμένων Εθνών για Διεθνή Ταξίδια και Τουρισμό, που πραγματοποιήθηκε στη Ρώμη συμφώνησε ο όρος επισκέπτης να περιγράφει κάθε άτομο που επισκέπτεται μία χώρα διαφορετική από εκείνη που διαμένει μόνιμα, για οποιοδήποτε λόγο εκτός από εκείνο της άσκησης ενός επαγγέλματος για το οποίο να αμείβεται με χρηματικούς πόρους της χώρας την οποία επισκέπτεται. Ο ορισμός αυτό καλύπτει δύο κατηγορίες επισκεπτών (McIntosh and Goeldner, 1984):

- Τους τουρίστες: άτομα που επισκέπτονται μια χώρα και διαμένουν σε αυτήν τουλάχιστον επί ένα 24ωρο, και των οποίων οι λόγοι επίσκεψης είναι τις περισσότερες φορές διακοπές, επαγγελματικοί, υγείας, σπουδές, συμμετοχή σε αποστολή ή σύσκεψη ή συνέδριο, επίσκεψη φίλων ή συγγενών, θρησκευτικοί και άθληση.
- Τους εκδρομείς: άτομα που επισκέπτονται μια χώρα και διαμένουν σε αυτή λιγότερο από ένα 24ωρο. Σε αυτούς περιλαμβάνονται οι επιβάτες κρουαζιερόπλοιων, οι επισκέπτες που έρχονται και φεύγουν την ίδια μέρα χωρίς να διανυκτερεύσουν, καθώς επίσης και τα πληρώματα πλοίων, αεροπλάνων κλπ.

1.2 Μαζικός τουρισμός

Μετά το τέλος του Δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου το τουριστικό φαινόμενο σημείωσε μια ιδιαίτερη άνθηση. Από το 1950 έως το 1980 τα τουριστικά μεγέθη εικοσαπλασιάστηκαν και ο τουρισμός εξελίχθηκε σε μια ανεξέλεγκτη βιομηχανία παίρνοντας το όνομα **μαζικός τουρισμός**.

Στη μεταπολεμική περίοδο, ο οργανωμένος μαζικός τουρισμός αποτέλεσε το κυρίαρχο μοντέλο τουριστικής ανάπτυξης, χωρίς να επιτρέπει για πολλά χρόνια την ανάπτυξη και άλλων προτύπων, και συνδέεται άμεσα με την ανάπτυξη των περισσότερο δημοφιλών τουριστικών προορισμών (Τσάρτας, 2000). Στον μαζικό τουρισμό κατατάσσονται τουριστικές δραστηριότητες που σχετίζονται κατά κύριο λόγο με το δυτικό τρόπο ζωής, τις δυτικές ανέσεις.

Η ζήτηση του προτύπου αυτού εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από τις ανεπτυγμένες χώρες αποστολές τουριστών και αφορά κυρίως οργανωμένα τουριστικά πακέτα, τα οποία προωθούνται από διεθνή τουριστικά γραφεία, που στην τουριστική ορολογία έχουν επικρατήσει ως τουρ-οπερειτορς, τα οποία και ουσιαστικά κατευθύνουν τη ζήτηση για τουριστικούς προορισμούς. Ο μαζικός τουρισμός επιφέρει μία σειρά από αρνητικές επιπτώσεις στους τουριστικούς προορισμούς, αφού χαρακτηρίζεται από τη συγκέντρωση υποδομής και τουριστών στο χρόνο

και το χώρο και παρουσιάζεται ως πιο επιθετικός απέναντι στο φυσικό και το δομημένο περιβάλλον.

Ένα από τα σημαντικότερα χαρακτηριστικά του προτύπου αυτού είναι η εποχικότητα της ζήτησης (καλοκαίρι ή χειμώνας). Οι περιοχές που κατά κύριο λόγο υιοθετούν αυτό το πρότυπο τουριστικής ανάπτυξης είναι περιοχές με πλούσιους περιβαλλοντικούς και πολιτισμικούς πόρους, που σταδιακά μετατρέπονται σε προορισμούς με συγκεκριμένη διαφημιστική εικόνα σε εθνικό και διεθνές επίπεδο.

Ο μαζικός τουρισμός υπάρχει όχι όταν ο αριθμός των τουριστών αυξάνεται αλλά όταν οι τουρίστες ανισοκατανέμονται στο χρόνο και στο τόπο. Αντιλαμβανόμενοι τις αρνητικές επιπτώσεις του μαζικού τουρισμού, από το 1970 ομάδες ανθρώπων όπως ερευνητές τουρισμού, οικολόγοι και περιβαλλοντικές οργανώσεις άρχισαν να αναζητούν μορφές τουρισμού οι οποίες να είναι φιλικές και ήπιες προς το περιβάλλον αλλά και πιο ανθρωποκεντρικές, οι οποίες στο σύνολο τους συγκροτούν το λεγόμενο εναλλακτικό τουρισμό.

1.3 Εναλλακτικός τουρισμός

Με τον όρο εναλλακτικός τουρισμός ορίζεται το σύνολο των ολοκληρωμένων τουριστικών υπηρεσιών, οι οποίες διακρίνονται από

εξειδίκευση ανάλογα με τις ιδιαίτερες ανάγκες και προτιμήσεις των πελατών τους, απευθύνονται σε ένα εξειδικευμένο κοινό, στηρίζονται σε οικολογικά ανεκτές και ήπιες δραστηριότητες, ενώ αναδεικνύουν χωρίς να καταστρέφουν τα φυσικά κάλλη μίας περιοχής (Ανδριώτης, 2003).

Τα κύρια χαρακτηριστικά του εναλλακτικού τουρισμού είναι η αναζήτηση της αυθεντικότητας και της επαφής με την φύση, η άρνηση των απρόσωπων τουριστικών πακέτων, η αποφυγή των κοσμικών παραλιών, ο συνδυασμός των διακοπών με την προσφορά εθελοντικής εργασίας συμβάλλει στην προστασία του περιβάλλοντος και την ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς και προσφέρει λύσεις σε προβλήματα της τουριστικής εποχικότητας. Θεωρείται μικρής κλίμακας ανάπτυξη του τουρισμού, που προέρχεται και οργανώνεται από τον τοπικό πληθυσμό ή τους τοπικούς φορείς και προσελκύει τουρίστες με ειδικά ενδιαφέροντα. Στην ακόλουθη ενότητα παρουσιάζονται τα χαρακτηριστικά του εναλλακτικού τουρισμού.

1.4 Χαρακτηριστικά του εναλλακτικού τουρισμού

Ο εναλλακτικός τουρισμός έχει ορισμένα χαρακτηριστικά, τα οποία τον διαφοροποιούν από το μαζικό τουρισμό. Αυτά είναι τα εξής (Ανδριώτης, 2005):

1. **Η υποδοχή** γίνεται από μικρής δυναμικότητας τουριστικές μονάδες και όχι από μεγάλες ξενοδοχειακές μονάδες.
2. **Οι φορείς** είναι τοπικοί και όχι μεγάλες εταιρείες ξένες στον τόπο.
3. **Οι επιπτώσεις** είναι λιγότερο αρνητικές στον τοπικό πληθυσμό και το περιβάλλον και είναι περισσότερες οι πιθανότητες ευνοϊκής αποδοχής από τις τοπικές κοινωνίες
4. **Τα οικονομικά οφέλη** παραμένουν στις τοπικές κοινωνίες και δε διαφεύγουν, μέσω των μεγάλων εταιρειών των ξενοδοχειακών μονάδων, έξω από την περιοχή.

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα μιας έρευνας, παρ' όλο που οι ευρωπαίοι διαθέτουν περισσότερο χρόνο για διακοπές, η μέση διάρκεια των αποδράσεών τους μειώνεται, πράγμα που συνεπάγεται κατακερματισμό των διακοπών τους. Αυτός ο κατακερματισμός των διακοπών, η ποιοτική αύξηση της ζήτησης, η αυξανόμενη διαφοροποίηση των τόπων προορισμού και των αιτιών μετακίνησης, η αύξηση των μικρής διάρκειας διακοπών σε τόπους όχι πολύ μακρινούς από τον τόπο διαμονής, αποτελούν τα στοιχεία που διαμορφώνουν τις μορφές εναλλακτικού τουρισμού. Παράλληλα, δίνουν ένα εθνικό χαρακτήρα στον εναλλακτικό τουρισμό, με την έννοια ότι η μεγάλη πλειοψηφία των τουριστών δεν είναι αλλοδαποί αλλά ημεδαποί.

Για την περιφέρεια, ο εναλλακτικός τουρισμός αποτελεί σημαντική ευκαιρία ανάπτυξης διότι:

- Δημιουργεί θέσεις εργασίας.
- Συντελεί στη συγκράτηση του αγροτικού πληθυσμού.
- Ικανοποιεί την ανάγκη των τοπικών κοινωνιών για έξοδο από την απομόνωση και επικοινωνία με τον έξω κόσμο.
- Οι δυσμενείς επιπτώσεις στο περιβάλλον από τον τουρισμό είναι μικρότερες ή και ανύπαρκτες.

Στη βιώσιμη τουριστική ανάπτυξη οι εναλλακτικές μορφές χρησιμοποιούνται στα πλαίσια ενός προγραμματισμού που έχει δύο στόχους: (1) αφενός την προσφορά μεγαλύτερου αριθμού εξειδικευμένων υπηρεσιών που καλύπτουν τη ζήτηση ειδικών ομάδων τουριστών και αφετέρου (2) τη συγκρότηση ενός προτύπου ανάπτυξης που εντάσσεται ισόρροπα στην υπάρχουσα δομή, είτε βελτιώνοντας την προϋπάρχουσα κατάσταση, είτε διαμορφώνοντας μια νέα παραγωγική δομή στον τουριστικό τομέα, όπου θα κυριαρχούν οι υποδομές και οι υπηρεσίες των εναλλακτικών μορφών.

Στόχος είναι η διαμόρφωση μιας υποδομής προσφοράς που θα ανταποκρίνεται σε διαφορετικούς τύπους ζήτησης και θα συμβάλλει στην

ανατροφοδότηση της ανάπτυξης. Το πρότυπο της ανάπτυξης του εναλλακτικού τουρισμού εντοπίζεται κυρίως σε περιοχές της υπαίθρου με πλούσιους περιβαλλοντικούς και πολιτιστικούς πόρους. Σε ορισμένες περιπτώσεις το πρότυπο στηρίζεται στην ανάπτυξη μίας μόνο εναλλακτικής μορφής, ενώ σε άλλες στην ανάπτυξη περισσότερων. Ουσιαστικός στόχος μιας τέτοιας ανάπτυξης είναι η ένταξή της στην κοινωνική παραγωγική δομή της περιοχής με παράλληλη προστασία του φυσικού περιβάλλοντος (Κοκκώσης και Τσάρτας, 2001).

Ωστόσο, μερικές φορές αυτό το πρότυπο ανάπτυξης αποκτά μαζικά χαρακτηριστικά, με αποτέλεσμα να έχει δυσμενείς επιπτώσεις, ιδιαίτερα σε οικολογικά και κοινωνικά «ευαίσθητες» περιοχές της υπαίθρου, όπου παρατηρείται μια μαζικοποίηση του εναλλακτικού τουρισμού. Άρα είναι δεδομένο ότι και στην περίπτωση αυτού του προτύπου καταγράφεται η ανάγκη για ορθολογικό σχεδιασμό, προγραμματισμό, οργάνωση και διαχείριση της τουριστικής ανάπτυξης.

1.5 Μορφές εναλλακτικού τουρισμού

Κάποιες ενδεικτικές μορφές εναλλακτικού τουρισμού είναι οι παρακάτω (Smith and Eadington, 1992, Ανδριώτης, 2006):

1. Επαγγελματικός: Η διεθνοποίηση της οικονομίας, η εξέλιξη της τεχνολογίας και η ανάπτυξη των μεταφορών συνέβαλαν αποφασιστικά στην άνθηση του λεγόμενου επαγγελματικού τουρισμού, ο οποίος περιλαμβάνει τις ταξιδιωτικές μετακινήσεις που πραγματοποιούνται εξ' αιτίας επαγγελματικών λόγων. Οι επαγγελματικές μετακινήσεις στην Ευρώπη φτάνουν το 20% της συνολικής ταξιδιωτικής κίνησης, ενώ το 14% αυτών των ταξιδιωτών συνδυάζουν το επαγγελματικό ταξίδι με μια παράταση της διαμονής τους.

2. Θρησκευτικός: Είναι οι επισκέψεις σε θρησκευτικούς τόπους, χώρους λατρείας ή μοναστήρια είτε με αφορμή κάποια θρησκευτική γιορτή, εκδήλωση ή τελετή, είτε για προσκύνημα, είτε για επίσκεψη του θρησκευτικού μνημείου. Συνήθως είναι μικρής διάρκειας επισκέψεις, κατά κύριο λόγο από ανθρώπους τρίτης ηλικίας.

3. Τουρισμός υγείας: Περιλαμβάνει κέντρα όπου προσφέρεται στους φιλοξενούμενους η δυνατότητα ξεκούρασης και ανανέωσης, με ελαφρά ιατρική κούρα, όχι όμως νοσοκομειακή περίθαλψη. Τα κέντρα αυτά προσφέρουν υψηλής ποιότητας υπηρεσίες και συνδυάζονται πολλές φορές με συμπληρωματικές δραστηριότητες. Η μορφή αυτή εναλλακτικού τουρισμού είναι ιδιαίτερα αναπτυγμένη στην κεντρική Ευρώπη.

4. Θεραπευτικός – Ιαματικός τουρισμός, Θερμαλισμός: Είναι ο τουρισμός που συγκεντρώνει άτομα που σκοπό έχουν να θεραπεύσουν διάφορες παθήσεις με τη χρήση των στοιχείων των φυσικών πηγών. Στην Ελλάδα υπάρχουν περίπου 750 πηγές από όπου αναβλύζουν μεταλλικά νερά ποικίλης σύστασης, τα οποία έχουν θεραπευτικές ιδιότητες τόσο τα νερά όσο και τα εδάφη από όπου αναβλύζουν.

5. Εκπαιδευτικός: Είναι ο τουρισμός μαθητών ή σπουδαστών με σκοπό την εκπαίδευση γύρω από μουσεία, αρχαιολογικούς χώρους, φυσικά τοπία, οικισμούς, περιβάλλον, αγροκτήματα κλπ.

6. Θαλάσσιος: Περιλαμβάνει τον τουρισμό τόσο με τη μορφή της κρουαζιέρας, όσο και με τη μορφή του yachting. Η γεωγραφική θέση της Ελλάδας σε συνδυασμό με τα 16.000 χλμ ακτογραμμής και τα 2.000 νησιά συντελεί στην ιδιαίτερη ανάπτυξη αυτής της μορφής τουρισμού.

7. Χειμερινός: Περιλαμβάνει τόσο τον τουρισμό σε χιονοδρομικά κέντρα, όσο και τις άλλες μορφές που πραγματοποιούνται κατά το διάστημα 15/11 έως 15/3.

8. Ορεινός: Περιλαμβάνει τον τουρισμό σε βουνά με σκοπό την ορειβασία, το ποδήλατο βουνού, την πεζοπορία, το καγιάκ κλπ. Έχει το

πλεονέκτημα να ξεπερνάει την εποχικότητα, διότι περιλαμβάνει ένα ευρύ φάσμα δραστηριοτήτων.

9. Αθλητικός: Είναι ο τουρισμός που αποτελεί το επίκεντρο αυτής της πτυχιακής εργασίας. Έχει ως σκοπό την άθληση σε συγκεκριμένο άθλημα, π.χ. ποδόσφαιρο, μπάσκετ, κωπηλασία, ορειβασία κλπ., ο οποίος προσελκύει συνήθως επαγγελματίες του είδους.

10. Πολιτιστικός: Είναι ο τουρισμός που γίνεται με σκοπό την επίσκεψη ιστορικών χώρων και πολιτιστικών μνημείων, παραδοσιακών οικισμών, τη γνωριμία των τοπικών πολιτισμών, εθίμων, εκδηλώσεων κλπ.

11. Οικολογικός: Περιλαμβάνει τον τουρισμό σε προστατευόμενες περιοχές και οικοσυστήματα, όπως λίμνες, δάση, δέλτα, σε βιότοπους, περάσματα πουλιών, δέλτα ποταμών κλπ. Στην Ελλάδα υπάρχουν 378 υγροβιότοποι, από τους οποίους οι 11 είναι διεθνούς σημασίας (μέσω της συνθήκης RAMSAR) και 10 εθνικοί δρυμοί (www.ramsar.org).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

ΑΘΛΗΤΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ: ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ,

ΜΟΡΦΕΣ, ΜΟΝΤΕΛΑ

2.1 Ορισμός αθλητικού τουρισμού

Οι Standeven και De Knop (1999) ορίζουν την έννοια του Αθλητικού Τουρισμού ως όλες τις μορφές ενεργητικής και παθητικής ανάμιξης σε αθλητικές δραστηριότητες όπου η συμμετοχή είναι τυχαία ή οργανωμένη και γίνεται για επαγγελματικούς ή μη λόγους με προϋπόθεση τη μετακίνηση μακριά από τον τόπο διαμονής και εργασίας.

Ο Γκουτζιούπας (2006) ορίζει τον αθλητικό τουρισμό ως την τουριστική δραστηριότητα ατόμων και γκρουπ με βασικά κίνητρα, τη συμμετοχή σε οργανωμένες αθλητικές δραστηριότητες και σε προπονητικά προγράμματα, την παρακολούθηση ή και συμμετοχή σε αθλητικούς αγώνες και την αθλητική αναψυχή.

Τα στοιχεία που χαρακτηρίζουν τον Αθλητικό Τουρισμό είναι ότι προσφέρει ποιοτικό τουρισμό, διαφορετικότητα υπηρεσιών, ικανότητα διοργάνωσης γεγονότων σε διαφορετικά μέρη, αναβαθμισμένες εμπειρίες

κάθε φορά, επαναλαμβανόμενη μορφή τουρισμού, ο επισκέπτης έχει την τάση να επανέρχεται για ακόμη μεγαλύτερες εμπειρίες και στόχους.

2.2 Αθλητικός τουρισμός: Ιστορική αναδρομή

Ξεκινώντας με μια χρονολογική ανασκόπηση παρατηρούμε ότι από το 1960 ως σήμερα σημειώθηκαν σημαντικές τάσεις εξειδίκευσης και ανάπτυξης στο χώρο του τουρισμού και παράλληλα του αθλητισμού. Οι δυο αυτοί τομείς εξελίχθηκαν στις πιο κερδοφόρες βιομηχανίες του παγκόσμιου οικονομικού στερεώματος (Ritchie and Adair, 2004).

Περίπου την ίδια χρονική περίοδο και συγκεκριμένα μετά το 1970 άρχισε να γίνεται χρήση του όρου αθλητικός τουρισμός με σκοπό να περιγραφεί η ειδική μορφή τουρισμού που συνδυάζει και την αθλητική δραστηριότητα. Ο αθλητικός τουρισμός θεωρείται σύγχρονο φαινόμενο σε αντίφαση με τη διαχρονικά στενή σχέση μεταξύ αθλητισμού και τουρισμού. Ο λόγος είναι ότι μόλις τα τελευταία χρόνια άρχισε να αντιμετωπίζεται ως αυτόφωτο κομμάτι της τουριστικής και της αθλητικής βιομηχανίας αλλά και να αποκτά ακαδημαϊκή οντότητα.

Συνδυάζοντας δυο από τις πλέον δημοφιλείς δραστηριότητες, ο αθλητικός τουρισμός κατάφερε να προσελκύσει σημαντικό αριθμό ενδιαφερομένων αποκτώντας την αντίστοιχη οικονομική, κοινωνική και

πολιτιστική σημασία. Παράλληλα, οι παραγωγοί της τουριστικής βιομηχανίας οι οποίοι ανέκαθεν αναζητούσαν νέους τομείς επέκτασης των δραστηριοτήτων τους διέκριναν νωρίς τα οικονομικά κυρίως οφέλη του αθλητικού τουρισμού και προχώρησαν σε σημαντικές επενδύσεις. Ως συνέπεια, ο αθλητικός τουρισμός χαρακτηρίζεται από γοργό ρυθμό ανάπτυξης, μεγάλες δυνατότητες εξέλιξης και από το ιδιαίτερο ενδιαφέρον που δημιουργεί σε όλους τους εμπλεκόμενους στο τουριστικό κύκλωμα, παραγωγούς και καταναλωτές (www.citybranding.gr).

Στο χώρο του αθλητικού τουρισμού, οι πρώτες προσπάθειες για την επίτευξη της ανάπτυξης του έγιναν με τη μορφή σεμιναρίων, διαλέξεων και μαθημάτων που προσέφεραν διάφορα ιδρύματα κυρίως στις ΗΠΑ και στον Καναδά χωρίς όμως να υπάρχει εκπαίδευση πανεπιστημιακού επιπέδου. Το 1998 παρουσιάστηκε για πρώτη φορά πρόγραμμα σπουδών αθλητικού τουρισμού από το πανεπιστήμιο του Luton στη Μεγάλη Βρετανία με την καθιέρωση πανεπιστημιακού τίτλου σπουδών.

Στην Ελλάδα ο αθλητικός τουρισμός δεν υφίσταται ως θεσμοθετημένο γνωστικό αντικείμενο. Έτσι δεν υπάρχουν σπουδές αθλητικού τουρισμού πολύ περισσότερο δεν υφίστανται μεταπτυχιακά προγράμματα. Στα Ελληνικά εκπαιδευτικά ιδρύματα υπάρχουν μαθήματα σχετικά με τον αθλητικό τουρισμό ή ειδικότητες.

2.3 Ο αθλητικός τουρίστας

Πρόκειται για άτομα που ασχολούνται επαγγελματικά ή ερασιτεχνικά με τον αθλητισμό, έχουν ανάγκη ακριβού εξοπλισμού (π.χ. γκολφ, καταδύσεις, ορειβασία, ιστιοπλοΐα, ποδηλασία), παρακολουθούν αθλητικούς αγώνες συστηματικά και τους αρέσουν τα ταξίδια, δίνουν βαρύτητα στην ποιότητα των παρεχομένων υπηρεσιών, προσέχουν την φυσική τους κατάσταση / υγεία / διατροφή. Πρόκειται για τουρίστες με μεσαίο - υψηλό κοινωνικό οικονομικό επίπεδο, οι πελάτες του Αθλητικού Τουρισμού ζητούν συνήθως ξενοδοχεία 5 αστερών.

Σύμφωνα με τις έρευνες πάνω σε αθλητικά γεγονότα και τουριστικές επιχειρήσεις, τα χαρακτηριστικά και οι συνήθειες των εισερχόμενων αθλητικών τουριστών σε μία χώρα συνοψίζονται ως εξής (Boli, 2003):

Η ηλικία τους κυμαίνεται από τα 30 ως τα 50 χρόνια, το ετήσιο εισόδημά τους είναι περίπου 30.000 ευρώ. Η διαφορά στα έξοδα των ευρωπαίων αθλητικών τουριστών σε σχέση με αυτούς από άλλες ηπείρους δεν είναι μόνο λόγω ακριβότερων αεροπορικών εισιτηρίων αλλά και λόγω περισσότερων διανυκτερεύσεων, δηλαδή, οι μεν κάνουν μέσο όρο 5 διανυκτερεύσεις και οι δε περίπου 10 διανυκτερεύσεις. Τα έξοδα που κάνουν για τη νυχτερινή διασκέδαση, τα ψώνια, τις εσωτερικές μετακινήσεις, τις επισκέψεις σε μουσεία/μνημεία/πολιτιστικά γεγονότα

είναι περίπου 500 ευρώ για τους ευρωπαίους και 700 για όσους προέρχονται από ΗΠΑ, Αυστραλία και άλλες ηπείρους. Οι αθλητικοί τουρίστες πραγματοποιούν κατά μέσο όρο δύο αθλητικά ταξίδια το χρόνο.

Οι αθλητικοί τουρίστες με τη μεγαλύτερη αξία είναι αυτοί που παίρνουν μέρος σε ανοιχτού τύπου αθλητικά γεγονότα, όπως οι μαραθώνιοι και ο λόγος είναι ότι συνοδεύονται από 1,5 άτομα μέσο όρο, τα οποία είναι είτε συγγενείς είτε φίλοι. Γενικότερα, οι αθλητικοί τουρίστες ταξιδεύουν ομαδικά παρά ατομικά.

Μεγάλη βαρύτητα στην επιλογή του ξενοδοχείου έχει η παροχή μενού με υγιεινές τροφές (όπως η μεσογειακή διαίτα). Επίσης, πολύ σημαντικό ρόλο παίζουν οι φιλικές προς το περιβάλλον υπηρεσίες, είτε στο ξενοδοχείο είτε στα προγράμματα εκτός ξενοδοχείου.

2.4 Διακρίσεις αθλητικού τουρισμού

Για την καλύτερη μελέτη του φαινομένου του αθλητικού τουρισμού έχουν προταθεί κατά καιρούς κάποια μοντέλα που βοηθούν στην κατηγοριοποίηση και συστηματοποίησή του.

Οι Gammon και Robinson (2003) διακρίνουν δυο κύριους άξονες διαχωρισμού της σχέσης αθλητισμού – τουρισμού και τους εκφράζουν με τις έννοιες «αθλητικός τουρισμός» και «τουριστικός αθλητισμός». Παράλληλα δίνουν έναν «στενό» και έναν «ευρύ» ορισμό για κάθε κατηγορία.

A. Αθλητικός τουρισμός: Περιλαμβάνει άτομα ή ομάδες συμμετέχουν ενεργητικά ή παθητικά σε ανταγωνιστικές ή μη, αθλητικές δραστηριότητες κατά τη διάρκεια μετακίνησής τους έξω από το συνηθισμένο τους περιβάλλον. Το κριτήριο εδώ είναι ότι η αθλητική δραστηριότητα αποτελεί το κύριο κίνητρο της μετακίνησης ενώ το τουριστικό στοιχείο παίζει το ρόλο της ενίσχυσης της συνολικής εμπειρίας.

1. **Στενός ορισμός:** περιλαμβάνει τον αθλητικό τουρίστα που παρακολουθεί ή συμμετέχει ένα ανταγωνιστικό αθλητικό γεγονός, π.χ. Ολυμπιακοί αγώνες, μαραθώνιος Λονδίνου.
2. **Ευρύς ορισμός:** περιλαμβάνει άτομα που ταξιδεύουν για να συμμετέχουν σε δραστηριότητες αθλητικής αναψυχής, π.χ. γκολφ, σκι, περπάτημα.

B. Τουριστικός αθλητισμός: Περιλαμβάνει άτομα που ταξιδεύουν και συμμετέχουν ενεργά ή παθητικά σε κάποια αθλητική δραστηριότητα. Το

ταξίδι σε αυτή την περίπτωση είναι το κύριο κίνητρο μετακίνησης. Ο τουριστικός αθλητισμός αγνοείται από τη διεθνή βιβλιογραφία, όμως αποτελεί σημαντικό κομμάτι της σχέσης τουρισμού – αθλητισμού.

1. **Στενός ορισμός:** περιλαμβάνει ανθρώπους που ταξιδεύουν και ο αθλητισμός λειτουργεί ως δευτερεύον κίνητρο της μετακίνησης. Παραδείγματα αυτής της κατηγορίας αποτελούν οι πελάτες των clubs, π.χ. Robinson, Aldiana, Center Parks.
2. **Ευρύς ορισμός:** περιλαμβάνει άτομα τα οποία συμμετέχουν σε αθλητικές δραστηριότητες σε εντελώς τυχαία ή περιστασιακή βάση κατά τη διάρκεια των διακοπών τους. Στην κατηγορία αυτή εμπίπτουν και οι πελάτες των ξενοδοχείων κλασσικού τύπου οι οποίοι συμμετέχουν στις δραστηριότητες της animation.

Οι Standeven και DeKnop (1999) κάνουν τη διάκριση του αθλητικού τουρισμού σε επαγγελματικό και διακοπών και παράλληλα σε ενεργητικό και παθητικό. Οι συγγραφείς αυτοί προτείνουν τις παρακάτω κατηγορίες μελέτης:

A. Επαγγελματικός αθλητικός τουρισμός

1. **Ενεργητική συμμετοχή,** π.χ. αθλητές που συμμετέχουν στους Ολυμπιακούς αγώνες.

2. **Παθητική συμμετοχή**, π.χ. δημοσιογράφοι που καλύπτουν τους Ολυμπιακούς αγώνες.

B. Αθλητικός τουρισμός διακοπών. Η κατηγορία αυτή φαίνεται να ταυτίζεται με το θεωρητικό μοντέλο των Gammon και Robinson (2003). Περιληπτικά, οι Standeven και De Knop (1999) διαχωρίζουν τις παρακάτω κατηγορίες:

1. **Παθητική μορφή**

1α. Τυχαίος παρατηρητής. Τυχαίοι παρατηρητές ορίζονται ως οι θεατές που παρακολουθούν το γεγονός χωρίς να το έχουν προσχεδιάσει, π.χ. ένας τουρίστας που επισκέφθηκε την Αθήνα και εκεί αποφάσισε να παρακολουθήσει έναν αγώνα του Παγκοσμίου Πρωταθλήματος Βόλεϊ.

1β. Συνειδητοποιημένος παρατηρητής, ορίζεται ως ο παρατηρητής που σχεδιάζει το ταξίδι του με βάση το αθλητικό γεγονός και που συμμετέχει παθητικά αλλά συμμετέχει σε βάθος.

Ενεργητική μορφή

2α. Αθλητικές δραστηριότητες διακοπών (οργανωμένες – ατομικές)

2β. Διακοπές αθλητικής δραστηριότητας (διακοπές μονής ή πολλαπλής αθλητικής δραστηριότητας)

Παράλληλα, το μοντέλο των Kurtzman και Zauhar (1999) βοηθά σημαντικά στην κατανόηση των εκφάνσεων του αθλητικού τουρισμού με

χειροπιαστά παραδείγματα. Οι συγκεκριμένοι μελετητές υιοθετούν μια διαφορετική οπτική γωνία για τον αθλητικό τουρισμό, εξετάζοντάς τον όχι από τη σκοπιά του αθλητικού επισκέπτη όπως στα δυο προηγούμενα μοντέλα αλλά από τη σκοπιά του αθλητικού γεγονότος, εκδήλωσης ή και τόπου υλοποίησης του αθλητικού τουρισμού.

Η οπτική αυτή γωνία αν και μπορεί να κατηγορηθεί ως πάσχουσα από «μυωπικό μάρκετινγκ» εντούτοις προσφέρει ένα εξαιρετικά χρήσιμο περιγραφικό οδηγό. Διακρίνουν πέντε κατηγορίες οι οποίες δίνονται παρακάτω με παραδείγματα:

1. Γεγονότα – εκδηλώσεις (events) αθλητικού τουρισμού: Ολυμπιακοί αγώνες, τοπικά, περιφερειακά, εθνικά και διεθνή τουρνουά, αθλητικές συναντήσεις, παγκόσμια πρωταθλήματα, φιλικά παιχνίδια, αθλητικά φεστιβάλ.
2. Αθλητικές – τουριστικές ατραξιόν: αθλητικά μουσεία, αθλητικά shows και επιδείξεις, σεμινάρια και συνέδρια.
3. Tours αθλητικού τουρισμού: περπάτημα, σπηλαιολογία, σαφάρι, ποδηλασία, αθλήματα περιπέτειας.
4. Θέρετρα αθλητικού τουρισμού: θέρετρα γκολφ, καταδύσεων, ψαρέματος, φυσικής κατάστασης και ευεξίας, λουτροπόλεις.

5. Κρουαζιέρες αθλητικού τουρισμού: κρουαζιέρες αθλητικών διασημοτήτων, φυσικής κατάστασης και ευεξίας, κρουαζιέρες επισκέψεων σε προορισμούς με αθλητικές εγκαταστάσεις.

2.5 Μορφές αθλητικού τουρισμού

Σύμφωνα με έρευνα των Γλύνια κ. συν. (2004), οι βασικές μορφές που προκύπτουν από τον ορισμό του αθλητικού τουρισμού είναι:

Προπονητικός τουρισμός-επαγγελματικές ομάδες. Εδώ συγκαταλέγονται οι επαγγελματίες, ομάδες ή αθλητές και όλοι οι παράγοντες – συνοδοί κλπ. που έρχονται για εγκλιματισμό ή προπόνηση σε έναν προορισμό και δημιουργούν τουριστική κίνηση. Αυτό συμβαίνει συνήθως έναν χρόνο πριν από ένα σημαντικό αθλητικό γεγονός στον προορισμό όπου έχει προγραμματιστεί ή σε άλλο προορισμό με παρόμοιες κλιματολογικές κυρίως συνθήκες. Η ανάπτυξη αυτής της μορφής προϋποθέτει:

- Έρευνα και εκτίμηση αναγκών
- Εξασφάλιση προδιαγραφών και μακροπρόθεσμο σχεδιασμό μάρκετινγκ
- Επενδύσεις σε ειδικές υποδομές – κύριες και βοηθητικές
- Εκπαίδευση λειτουργών και διαρκή τεχνική υποστήριξη

- Επαναπροσδιορισμό αναγκών και θέσεων

Παρακολούθηση – θέαση γεγονότων. Φίλαθλοι επισκέπτες που με κεντρικό άξονα την παρακολούθηση του αθλητικού γεγονότος, δημιουργούν τουριστική δραστηριότητα.

Συμμετοχή σε μεγάλα γεγονότα. Στην κατηγορία αυτή ανήκουν μικρότερης έκτασης αθλητικά γεγονότα, όπως οι μαραθώνιοι πόλεων, τα τοπικά αθλητικά τουρνουά, τα διάφορα ράλι, οι πολυήμερες εκδηλώσεις υπαίθριων δραστηριοτήτων, οι δρόμοι προσανατολισμού στα δάση, όπου η συμμετοχή είναι συνήθως ανοιχτή και μαζική, κ.α.

Υπαίθριες δραστηριότητες. Αφορά σε εκδρομείς του σαββατοκύριακου, κυρίως ανθρώπους της πόλης, που εξορμούν για πολλαπλά σπορ και πολιτιστικές δραστηριότητες. Συνήθως πηγαίνουν σε προστατευόμενες φυσικές περιοχές για σκι και ορειβασία σε χειμερινά θέρετρα το χειμώνα ή για μπάνιο, σέρφ κλπ. σε παραθαλάσσια θέρετρα το καλοκαίρι.

Άθληση – ψυχαγωγία ξενοδοχείων. Ο αθλητισμός αναψυχής ή αθλητική αναψυχή αφορά στις ειδικές δραστηριότητες που διοργανώνουν οι μεγάλες κυρίως ξενοδοχειακές μονάδες. Στην Ελλάδα συνδυάζεται σε

μεγάλο ποσοστό με πολιτιστικές, επιμορφωτικές αλλά και περιβαλλοντικές δραστηριότητες. Δραστηριότητες στις οποίες συμμετέχουν ενεργητικά άτομα διάφορων ηλικιών, των οποίων όμως η ενασχόληση δεν εμπίπτει στις κατηγορίες του επαγγελματικού και ερασιτεχνικού αθλητισμού (Murphy, 1995).

2.6 Μοντέλα αθλητικού τουρισμού

Το πρώτο μοντέλο είναι του Hall (1992), ο οποίος θέτει σαφείς διαχωριστικές γραμμές ανάλογα με τα κίνητρα που έχει ο συμμετέχων, ανάμεσα στον αθλητικό τουρισμό και στον τουρισμό υγείας. Δηλαδή όταν η δραστηριότητα είναι ήπια και η συμμετοχή μη ανταγωνιστική, τότε ο αθλητικός τουρισμός τείνει προς τον τουρισμό υγείας. Όταν η δραστηριότητα είναι έντονη και ο ανταγωνισμός υψηλός, ο αθλητικός τουρισμός λαμβάνει την πιο χαρακτηριστική μορφή του, με τη συμμετοχή σε αθλητικές διοργανώσεις κορυφής.

Ένα άλλο μοντέλο από τους Standeven και de Knop (1999), παρουσιάζει δύο βασικούς τύπους δραστηριοτήτων του αθλητικού τουρίστα και μπορεί να χρησιμοποιηθεί στο μάρκετινγκ για τις ομάδες – στόχους:

- 1. Υπαίθριες δραστηριότητες.** Αφορά σε εκδρομείς του σαββατοκύριακου, κυρίως ανθρώπους της πόλης, που εξορμούν

για πολλαπλά σπορ και πολιτιστικές δραστηριότητες. Συνήθως πηγαίνουν σε προστατευόμενες φυσικές περιοχές για σκι και ορειβασία σε χειμερινά θέρετρα το χειμώνα ή για μπάνιο, σέρφ κλπ. σε παραθαλάσσια θέρετρα το καλοκαίρι.

2. **Άθληση – ψυχαγωγία ξενοδοχείων.** Ο αθλητισμός αναψυχής ή αθλητική αναψυχή αφορά στις ειδικές δραστηριότητες που διοργανώνουν οι μεγάλες κυρίως ξενοδοχειακές μονάδες. Στην Ελλάδα συνδυάζεται σε μεγάλο ποσοστό με πολιτιστικές, επιμορφωτικές αλλά και περιβαλλοντικές δραστηριότητες. Δραστηριότητες στις οποίες συμμετέχουν ενεργητικά άτομα διάφορων ηλικιών, των οποίων όμως η ενασχόληση δεν εμπίπτει στις κατηγορίες του επαγγελματικού και ερασιτεχνικού αθλητισμού.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

ΑΘΛΗΤΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΠΕΡΙΠΕΤΕΙΑΣ

3.1 Ορισμός αθλητικού τουρισμού περιπέτειας

Παρά το γεγονός ότι η τουριστική πραγματικότητα αρκετών χωρών, και ιδιαίτερα της Ελλάδας λόγω της γεωγραφικής μορφής της και του κλίματος, οδηγεί συχνά στην διαμόρφωση της αντίληψης ότι ο τουρισμός είναι μια δραστηριότητα που αναπτύσσεται κατά τους θερινούς μήνες, εντούτοις, η διεθνής πρακτική καταδεικνύει μια συνεχώς αυξανόμενη τάση διάχυσης της τουριστικής δραστηριότητας καθ' όλη τη διάρκεια του έτους, με αποτέλεσμα να αναδύονται διάφορες ειδικές μορφές τουρισμού οι οποίες αποτελούν σήμερα ένα σεβαστό τμήμα της παγκόσμιας τουριστικής αγοράς.

Ο αθλητικός τουρισμός είναι μια εναλλακτική μορφή τουρισμού στην οποία περιλαμβάνονται οι μεγάλες αθλητικές εκδηλώσεις (π.χ Ολυμπιακοί αγώνες), οι αθλητικές δραστηριότητες με επαγγελματικό χαρακτήρα που σχετίζονται με τουρισμό, όπως για παράδειγμα αγώνες και αθλητικές εκδηλώσεις, προετοιμασία αθλητικών ομάδων σε ειδικές εγκαταστάσεις κ.α. Επίσης, περιλαμβάνονται πολλές δραστηριότητες αθλητισμού με ερασιτεχνικό χαρακτήρα, οι οποίες υλοποιούνται στο

πλαίσιο των ταξιδιών, π.χ. wind surfing, ορειβασία, ποδήλατο βουνού, καγιάκ, υποβρύχιο ψάρεμα κ.α.

Στο πλαίσιο αυτό, εντάσσεται και ο αθλητικός τουρισμός περιπέτειας που αναπτύσσεται σε ορεινές περιοχές του οποίου οι δραστηριότητες έχουν μικρό ή μεγάλο βαθμό επικινδυνότητας και εμπεριέχουν ένα βαθμό κινδύνου, είτε πραγματικό είτε νοητό. Συνεπώς, ως αθλητικός τουρισμός περιπέτειας ορίζεται «η δραστηριότητα αναψυχής που λαμβάνει χώρα σε έναν ασυνήθιστο, εξωτικό, απομονωμένο ή δυσπρόσιτο προορισμό και χαρακτηρίζεται από έναν βαθμό ρίσκου και συγκίνησης για αυτόν που την πραγματοποιεί αλλά και από την ανάγκη για βαθύτερη γνώση του κόσμου και του ίδιου του ανθρώπου» (ETA 2001).

Ανάλογα με τον βαθμό ρίσκου και το επίπεδο των ικανοτήτων που απαιτούνται για τέτοιου τύπου αθλητικές τουριστικές δραστηριότητες, αυτές διακρίνονται σε δύο κατηγορίες: στον τουρισμό ήπιας περιπέτειας (soft adventure tourism) ο οποίος απαιτεί στοιχειώδεις δεξιότητες και εμπεριέχει μικρό ρίσκο και στον τουρισμό ακραίας περιπέτειας (extreme ή hard adventure tourism) ο οποίος απαιτεί σημαντική εμπειρία, εξοικείωση με την φύση και τους κινδύνους της και καλή φυσική και πνευματική κατάσταση.

Ο αθλητικός τουρισμός περιπέτειας είναι μια νέα, συνεχώς αναπτυσσόμενη, μορφή τουρισμού που προσελκύει κυρίως κατοίκους των μεγαλουπόλεων με υψηλή οικονομική επιφάνεια, οι οποίοι αναζητούν μια διέξοδο από τους έντονους εργασιακούς ρυθμούς, το στρες και την ρουτίνα που αντιμετωπίζουν στην πόλη. Εντάσσεται στο λειτουργικό πλαίσιο των αθλητικών δραστηριοτήτων με επαγγελματικό ή ερασιτεχνικό χαρακτήρα που ενεργοποιούν την τουριστική δραστηριότητα και δεν σχετίζεται με τα μεγάλα αθλητικά γεγονότα που λαμβάνουν χώρα σε τακτά χρονικά διαστήματα.

Σήμερα, τέτοιου τύπου τουριστικές δραστηριότητες είναι εφικτές για όλες τις ηλικίες και προσφέρονται σε όλα τα μέρη του πλανήτη (π.χ. Ν. Ζηλανδία, το Νεπάλ, η Κένυα, η Τανζανία) όπου υπάρχουν αξιόλογοι περιβαλλοντικοί πόροι (Jafari, 2000).

3.2 Δραστηριότητες αθλητικού τουρισμού περιπέτειας

Οι πιο γνωστές αθλητικές δραστηριότητες τουρισμού περιπέτειας που διεθνώς καταγράφονται είναι οι εξής (Hudson, 2003):

Πεζοπορία: Με τον όρο αυτό εννοούμε κάθε είδους πορείας με τα πόδια στη φύση, από έναν απλό περίπατο σε μονοπάτια, δασικούς δρόμους ή στις όχθες ποταμών (river trekking), μέχρι πολήμερες διασχίσεις

οροσειρών. Αποτελεί ίσως τον πιο άμεσο τρόπο επαφής με την φύση αφού συνδυάζει την απλότητα και σχετική ευκολία του περπατήματος με την δυνατότητα πρόσβασης σε, κατά τα' άλλα, δυσπρόσιτες περιοχές, υψηλής οικολογικής αξίας.

Ορειβασία (mountaineering): Είναι η ανάβαση, διάσχιση και κατάβαση οποιουδήποτε μέσου ή ψηλού βουνού που χαρακτηρίζεται από τις διακυμάνσεις στο βαθμό δυσκολίας που μπορεί να συναντήσει αυτός που την πραγματοποιεί. Τα βατά τμήματα του βουνού δεν απαιτούν ειδικές τεχνικές γνώσεις και σύνεργα, ενώ στα δύσβατα είναι απαραίτητη η χρήση ειδικού εξοπλισμού και η ανάλογη εμπειρία από τους ορειβάτες.

Διάσχιση φαραγγιών (canyoning): Είναι μια εξειδικευμένη τουριστική δραστηριότητα περιπέτειας η οποία μπορεί να συνδυάσει πάνω από μια από τις υπόλοιπες μορφές. Συνήθως απαιτεί χρήση εργαλείων και τεχνικών ορειβασίας, πεζοπορίας αλλά και κατάβαση απότομων βράχων (rappel) και αναρρίχησης, για παράδειγμα σε απότομους καταρράχτες. Οι διαδρομές σε φαράγγια ποικίλουν σε βαθμό δυσκολίας.

Αναρρίχηση (climbing): Είναι η προώθηση πάνω σε βράχο με χρήση μόνο του ανάγλυφου του, δηλαδή των τυχαίων εσοχών και προεξοχών του. Υπάρχουν βέβαια ασφάλειες και σχοινιά, όχι όμως για την

υποβοήθηση της ανάβασης, αλλά για την αποφυγή ατυχήματος σε περίπτωση πτώσης. Η αναρρίχηση μπορεί να λάβει χώρα και σε πάγο ή σε μικτά πεδία (πάγο και βράχια) οπότε εμπίπτει στην κατηγορία του αλπινισμού.

Κατάβαση απότομων βράχων (rappel): Είναι η κατάβαση κάθετων βράχων, μικρού ή μεγάλου υψόμετρου με την χρήση σχοινιών και ειδικού εξοπλισμού. Και το rappel όπως και η αναρρίχηση απαιτούν την ομαδική προσπάθεια και την συνεργασία.

Ποδήλατο βουνού (mountain bike): Είναι ένας ιδανικός συνδυασμός σωματικής άσκησης και επαφής με την φύση. Τα ειδικά σχεδιασμένα ποδήλατα μπορεί κανείς να τα προμηθευτεί από εξειδικευμένες σχολές. Και στο mountain bike είναι απαραίτητος ο ενδυματολογικός εξοπλισμός.

Εξερεύνηση σπηλαίων (caving): Είναι η ξενάγηση και εξερεύνηση των σπηλαίων και των ορυχείων υπό την καθοδήγηση, συνήθως, έμπειρων σπηλαιολόγων. Είναι απαιτούμενες οι τεχνικές γνώσεις σε θέματα κυρίως αναρρίχησης και rappel αλλά και ο κατάλληλος εξοπλισμός.

Πλεύση σε ποταμό με σχεδία (rafting): Είναι η κατάβαση ποταμού με φουσκωτή βάρκα. Διακρίνεται σε rafting ορμητικών ποταμών (white river rafting) και rafting σε ήπιους ποταμούς. Το πλήρωμα αποτελείται από 6 έως 8 κωπηλάτες και υπάρχει πάντα επαγγελματίας οδηγός που κατευθύνει την βάρκα. Προϋποθέτει την καλή φυσική κατάσταση των συμμετεχόντων και τη στοιχειώδη γνώση κολύμβησης.

Πέταγμα με αλεξίπτωτο πλαγιάς (paragliding ή parapente): Πρόκειται για την απλούστερη πτητική συσκευή χωρίς κινητήρα. Ο πιλότος έχει τη δυνατότητα να πλοηγήσει το αλεξίπτωτο πλαγιάς με δυο χειρολαβές που πάντα κρατάει κατά την πτήση. Έγινε πολύ δημοφιλές εξ' αιτίας του μικρού βάρους και όγκου του. Προσφέρει μεγάλες δυνατότητες ανεμοπορίας για όσους επιθυμούν να ασχοληθούν βαθύτερα αλλά απαιτεί και την κατάλληλη εκπαίδευση. Οι δυνατότητές του είναι κάπως περιορισμένες στις δυσμενείς καιρικές συνθήκες. Με το Parapente μπορεί κανείς να ασχοληθεί όλο το χρόνο, εφόσον οι καιρικές συνθήκες το επιτρέπουν (άνεμος κάτω από 3 μποφόρ και ποτέ με βροχή).

3.3 Η επικινδυνότητα του αθλητικού τουρισμού περιπέτειας

Όπως είναι αντιληπτό, οι τουριστικές δραστηριότητες που αναλύθηκαν παραπάνω χαρακτηρίζονται στη μεγάλη τους πλειοψηφία «ενεργητικές» και παρά το γεγονός ότι πολλοί συγγραφείς μιλούν για έναν βαθμό

«νοητού» ρίσκου (perceived risk) που εμπεριέχουν (Innskeep, 1991). Όμως, υπάρχουν ενδείξεις ότι ορισμένες απ' αυτές παρουσιάζουν έναν σημαντικό βαθμό πραγματικού ρίσκου για την υγεία και την ασφάλεια των συμμετεχόντων.

Τα τουριστικά ατυχήματα θεωρούνται ένας από τους κύριους λόγους θνησιμότητας και παθολογίας στους τουρίστες που ταξιδεύουν στο εξωτερικό. Για τους σκωτσέζους και για τους αμερικάνους αποτελούν τη δεύτερη βασικότερη αιτία θανάτου κατά την διάρκεια των διακοπών (Bentley and Page, 2001).

Το τουριστικό ατύχημα που έγινε στον ποταμό Λούσιο της Αρκαδίας είναι ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα που δείχνει το βαθμό επικινδυνότητας των δραστηριοτήτων τουρισμού περιπέτειας και την ανεπάρκεια της κρατικής μηχανής να πάρει μέτρα προστατευτικά για να αποτρέψει τέτοιου είδους συμβάντα.

Τα ατυχήματα στα οποία εμπλέκονται τουρίστες αποτελούν αντικείμενο ελάχιστων ακαδημαϊκών δημοσιευμάτων και μελετών, παρά το οφθαλμοφανές πρόβλημα της ασφάλειας των τουριστών και του ενδεχόμενου σοβαρής δυσφήμισης ενός τουριστικού προορισμού που αυτά μπορούν να προκαλέσουν. Παρόλο που πολλές έρευνες έχουν

εστιάζει στο θέμα της ασφάλειας των τουριστών, σε σχέση όμως με άλλες παραμέτρους όπως την εγκληματικότητα, τις αεροπορικές πτήσεις, την ποιότητα της διατροφής, τα αφροδίσια νοσήματα, κ.λ.π., λίγες είναι αυτές που καταπιάνονται επισταμένως με τους κινδύνους για ατυχήματα που διατρέχουν οι τουρίστες που συμμετέχουν σε συγκεκριμένες τουριστικές δραστηριότητες, όπως αυτές που ευρέως εντάσσονται στην κατηγορία του «ενεργητικού» τουρισμού ή του τουρισμού «περιπέτειας» (Bentley and Page, 2001)

Ο χιονοδρομικός τουρισμός, η ορειβασία και πάνω απ' όλα οι δραστηριότητες του αθλητικού τουρισμού περιπέτειας στις περισσότερες εκφάνσεις του, εγκυμονούν πολλούς κινδύνους για τους τουρίστες που συμμετέχουν είτε αυτοί διαθέτουν την απαιτούμενη εμπειρία και τις τεχνικές γνώσεις είτε όχι. Κάποιες από τις παραπάνω δραστηριότητες, βέβαια, χαρακτηρίζονται από υψηλότερο βαθμό ρίσκου. Η αναρρίχηση, κάποιες μορφές σκι, η εξερεύνηση σπηλαίων, είναι επίσης κάποιες από τις υψηλού κινδύνου τουριστικές δραστηριότητες.

Επομένως, ανακύπτει το πολύ σημαντικό ζήτημα του βαθμού κρατικής παρέμβασης, αλλά και του επιπέδου ελέγχου των δραστηριοτήτων αυτών, από σώματα και φορείς που σχετίζονται με την υγεία και την ασφάλεια. Κάποιοι διεθνείς Κώδικες Ασφάλειας της τουριστικής

βιομηχανίας έχουν εφαρμοστεί στις πιο «επικίνδυνες» τουριστικές δραστηριότητες. Ωστόσο, υπάρχει ανάγκη επέκτασής τους και στις υπόλοιπες. Η μετάθεση της ευθύνης στις, συχνά, αναξιόπιστες επιχειρήσεις τουρισμού που εξειδικεύονται σε δραστηριότητες που αναφέρθηκαν, δεν θα λύσει το σχετικό πρόβλημα. Χωρίς την προστασία της νομοθεσίας, οι υποθέσεις τουριστικών ατυχημάτων θα οδηγούνται στα γρανάζια της γραφειοκρατίας της δικαιοσύνης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

ΑΘΛΗΤΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ

ΕΝΩΣΗ

4.1 Αθλητικός τουρισμός και Ευρωπαϊκή Ένωση

Ο αθλητικός τουρισμός μπορεί να θεωρηθεί ως μια κοινωνική και οικονομική δραστηριότητα με σημαντική συμβολή στους στρατηγικούς στόχους της αλληλεγγύης και της ευημερίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Είναι μια δραστηριότητα η οποία στηρίζεται στους τομείς του τουρισμού, του αθλητισμού και του πολιτισμού.

Ο αθλητισμός έχει βασικά μια κοινωνική διάσταση αλλά συχνά παρουσιάζει και μια οικονομική διάσταση η οποία υπόκειται στο κοινοτικό δίκαιο (π.χ. η πώληση των δικαιωμάτων μεγάλων αθλητικών γεγονότων). Η συνύπαρξη των κοινωνικών και οικονομικών πτυχών του αθλητισμού είναι ένα δύσκολο έργο, αν λάβουμε υπόψη μας ότι ακόμα δεν υπάρχουν οι κατάλληλες ευρωπαϊκές συνθήκες και γενικότερα ότι δεν έχουμε μια ενιαία ευρωπαϊκή πολιτική για τον αθλητισμό.

Η Λευκή Βίβλος για τον αθλητισμό κάνει ένα σημαντικό βήμα για μια ευρωπαϊκή αθλητική πολιτική. Η ανάγκη για μια τέτοια πολιτική δεν

προέρχεται μόνο από το βασικό ρόλο που διαδραματίζει ο αθλητισμός στην κοινωνία ως αναπόσπαστο τμήμα της εκπαίδευσης, της υγιούς διαβίωσης, της πολιτιστικής ζωής και της ψυχαγωγίας αλλά από την ανάγκη της προώθησης της κοινωνικής συνοχής και ολοκλήρωσης. Σήμερα το βάρος της ευρωπαϊκής νομοθεσίας στον αθλητικό τομέα περιορίζεται κατά μεγάλο μέρος στα οικονομικά συμφέροντα, στα πλαίσια του ανταγωνισμού και κανόνων των εσωτερικών αγορών των κρατών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Μια ευρωπαϊκή αθλητική πολιτική πρέπει να λάβει υπόψη της μια ολόκληρη σειρά από πολύτιμες κοινωνικές λειτουργίες οι οποίες εκπληρώνονται από τον αθλητισμό.

4.2 Ο Ευρωπαϊκός προσανατολισμός του αθλητικού τουρισμού

Η ανάπτυξη και το μέλλον του αθλητικού τουρισμού έχει απασχολήσει την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή (EESC 2004), η οποία υποστηρίζει ότι ο τουρισμός και ο αθλητισμός αποτελούν φυσικά μέσα για την ενδυνάμωση και ανάπτυξη διαφόρων αξιών και άπτονται κοινωνικών, πολιτιστικών και οικονομικών δραστηριοτήτων. Είναι έννοιες στενά συνδεδεμένες μεταξύ τους και μοιράζονται ένα αριθμό βασικών αξιών πνευματικής περιέργειας και αναζήτησης.

Στο επιχειρησιακό πλάνο ο τουρισμός και ο αθλητισμός λειτουργούν αμφίδρομα. Κατ' αυτόν τον τρόπο ορισμένοι προορισμοί αθλητικών

δραστηριοτήτων μετατρέπονται σε τουριστικούς προορισμούς και αντιθέτως, με αποτέλεσμα να αναπτύσσεται ένας ισχυρός συσχετισμός δυνάμεων και ο ένας τομέας να βρίσκει στο πεδίο του άλλου νέες ευκαιρίες για την παροχή υπηρεσιών και ανάπτυξης.

Σε ευρωπαϊκό επίπεδο, ο τουρισμός και ο αθλητισμός, διαρθρώνονται κυρίως, στους παρακάτω άξονες:

- Τουρισμός και αθλητισμός ως μελλοντική ευρωπαϊκή πρόκληση: Τα πλαίσια της μελλοντικής ευρωπαϊκής πρόκλησης, η περίοδος των μεγάλων αθλητικών γεγονότων θα πρέπει να εκληφθεί από την ευρωπαϊκή κοινωνία, όχι απλά ως μια οικονομική ευκαιρία, αλλά πρωτίστως και κυρίως ως μια ευκαιρία διαλογισμού και ενίσχυσης των κοινωνικών και πολιτιστικών αξιών, στοχεύοντας στην αειφόρο ανάπτυξη.
- Τουρισμός και αθλητισμός ως μια δίδυμη στρατηγική για την Ευρώπη: Οι επιπτώσεις στην απασχόληση από την τουριστική ανάπτυξη είναι σημαντικές. Εκτιμάται ότι στην Ευρώπη υπάρχουν δυο εκατομμύρια επιχειρησιακές δραστηριότητες που απασχολούν οκτώ εκατομμύρια άτομα, χωρίς να συνυπολογισθεί η έμμεση απασχόληση. Τα αθλητικά γεγονότα δημιουργούν νέες μορφές

τουρισμού, οι οποίες συνδυάζουν παραδοσιακές διακοπές με την πρακτική ενός ιδιαίτερου αθλήματος.

- **Θεσμικό πλαίσιο:** Στο παρελθόν, το μόνο θεσμικό πλαίσιο που αφορούσε στην τουριστική κοινότητα, ήταν οι αναφορές του άρθρου 3 (u) της Ευρωπαϊκής Συνθήκης, το οποίο περιελάμβανε γενικές αναφορές για τον τουρισμό. Μεταγενέστερα με πρωτοβουλίες της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής, θεσπίστηκε ένα Νομικό πλαίσιο για τον τουρισμό, του οποίου οι διατάξεις συμπεριλαμβάνονται στο Ευρωπαϊκό Σύνταγμα. Εξετάζοντας κανείς την Ευρωπαϊκή πολιτική σχετικά με τον αθλητισμό, μπορεί να ανατρέξει σε μια σειρά από αναφορές – κλειδιά, όπως η Ευρωπαϊκή Χάρτα Αθλητισμού του 1992. Η θεσμική αναγνώριση των τομέων του τουρισμού και του αθλητισμού στο προσχέδιο της Ευρωπαϊκής Συνθήκης, αποτελεί ουσιώδες βήμα για την ολοκλήρωση των στόχων τους, ιδιαίτερα δε σε ό,τι αφορά στην προώθηση και ανάπτυξη της ευρωπαϊκής επιχειρηματικής ανταγωνιστικότητας των δυο τομέων.
- **Ασφάλεια και Ολυμπιακή εκχειρία:** Όπως προαναφέρθηκε, τα επόμενα χρόνια θα είναι γεμάτα από αθλητικά γεγονότα και εκατομμύρια άτομα θα μετακινηθούν σε όλο το μήκος και πλάτος του πλανήτη. Κατά συνέπεια η ασφάλεια πρέπει να διέπει τόσο τις μετακινήσεις, όσο και την παραμονή των ατόμων στους χώρους διεξαγωγής αθλημάτων, δια μέσου της εφαρμογής κυρίως

προληπτικών μέτρων. Η Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών, στις 6 Σεπτεμβρίου του 2000 υιοθέτησε την παρακάτω διακήρυξη: «επειγόμεθα ως μέλη των Ηνωμένων Εθνών να εφαρμόσουμε την Ολυμπιακή Εκεχειρία, ατομικά και ομαδικά, στο παρόν και το μέλλον και να υποστηρίξουμε τις προσπάθειες της Διεθνούς Ολυμπιακής επιτροπής για την προώθηση της ειρήνης και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων δια μέσου του αθλητικού και Ολυμπιακού Ιδεώδους».

4.3 Η αλληλεπίδραση μεταξύ του αθλητισμού και των πολιτικών της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Οι δραστηριότητες και οι πολιτικές των κρατών της Ευρωπαϊκής Ένωσης ασκούν επίδραση στην πρακτική και στην οργάνωση του αθλητισμού στην Ευρώπη, ιδιαίτερα στην οικονομική του διάσταση. Ο νόμος του ανταγωνισμού και οι κανόνες των εσωτερικών αγορών των κρατών της Ευρωπαϊκής Ένωσης ισχύουν για τον αθλητισμό μέχρι το σημείο που αποτελεί μια οικονομική δραστηριότητα.

Ένα ευρύ φάσμα ζητημάτων τα οποία αναφέρονται ουσιαστικά στην οργάνωση του αθλητισμού (όπως της σύνθεσης των εθνικών ομάδων, των κανονισμών για την κατάσταση και μεταφορά των φορέων, το doping, των δικαιωμάτων τηλεοπτικών μεταδόσεων των αθλητικών εκδηλώσεων, των κυβερνητικών επιδοτήσεων στον αθλητισμό και των

χρηματοδοτήσεων του αθλητισμού) εξαρτάται όλο και περισσότερο από το κοινοτικό δίκαιο. Επομένως, η οργάνωση του αθλητισμού στην Ευρώπη εξαρτάται όλο και περισσότερο από τις αποφάσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και από τις αποφάσεις της Ευρωπαϊκής Δικαιοσύνης. Αυτό εισάγει ένα σημαντικό στοιχείο αβεβαιότητας σε κάθε διαδικασία (www.e-telescope.gr).

Εντούτοις, ο αθλητισμός, λόγω των ουσιαστικών κοινωνικών λειτουργιών που εκπληρώνει, είναι διαφορετικός από πολλές απόψεις από άλλους τομείς. Αναγνωρίζοντας αυτή την ιδιομορφία του οι αρχηγοί των κρατών της Ευρωπαϊκής Ένωσης εστίασαν την προσοχή των στην εφαρμογή κοινών πολιτικών υιοθετώντας το Δεκέμβριο του 2000 τη Διακήρυξη της Νίκαιας η οποία αναφέρεται στα συγκεκριμένα χαρακτηριστικά του αθλητισμού και της κοινωνικής λειτουργίας του στην Ευρώπη.

Ο χαρακτηρισμός του έτους 2004, ως ευρωπαϊκό έτος εκπαίδευσης μέσω του αθλητισμού έδωσε έμφαση και προώθησε στα κράτη της Ευρωπαϊκής Ένωσης την κοινωνική διάσταση του αθλητισμού παρέχοντας οικονομική βοήθεια σε σχετικά αθλητικά προγράμματα στους τομείς της νεολαίας, της εκπαίδευση, της επαγγελματικής κατάρτισης και της περιφερειακής πολιτικής.

4.4 Η Λευκή Βίβλος για τον αθλητισμό

Η Λευκή Βίβλος για τον αθλητισμό (Commission of European Communities, 2007) είναι το πρώτο πολιτικό έγγραφο που εγκρίθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή στον τομέα του αθλητισμού και έχει ως στόχο να καθορίσει το ρόλο του αθλητισμού στην ευρωπαϊκή κοινωνία, να περιγράψει τις αλληλεπιδράσεις του στις πολιτικές της Ευρωπαϊκής Ένωσης και να προτείνει στρατηγικές κατευθύνσεις για το μέλλον.

Η Λευκή Βίβλος δεν επιλύει όλα τα ζητήματα που συνδέονται με την οργάνωση του αθλητισμού στην Ευρώπη και τη σχέση του με τις πολιτικές των κρατών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Δεν ικανοποιεί όλες τις προσδοκίες του αθλητικού τομέα, ιδιαίτερα όσον αφορά την καθιέρωση ενός ρυθμιστικού πλαισίου για τον αθλητισμό στην Ευρώπη. Εντούτοις, είναι ένα σημαντικό βήμα προς τη σωστή κατεύθυνση και περιέχει πολλές θετικές πτυχές:

- Ο αθλητισμός υποστηρίζεται από ένα ευρύ φάσμα κοινοτικών προγραμμάτων και δημιουργεί νέες ευκαιρίες χρηματοδότησης επενδύσεων στον τομέα του αθλητισμού και των αθλητικών δραστηριοτήτων (π.χ. αθλητικός τουρισμός).
- Προετοιμάζει το έδαφος για τη χάραξη πολιτικής στην Ευρωπαϊκή Ένωση για την αθλητική μετακίνηση με την ενθάρρυνση ή την

ενίσχυση του διαλόγου μεταξύ των τομεακών αντιπροσώπων και των δημόσιων αρχών, μέσω ποικίλων μορφών και δικτύων (π.χ. δίκτυα αθλητικού τουρισμού).

- Υπογραμμίζοντας την ιδιομορφία του αθλητισμού καθώς επίσης και την ευεργετική επιρροή του στην υγεία, στην εκπαίδευση, στο κοινωνικό περιβάλλον, στον εθελοντισμό κ.λ.π., η Λευκή Βίβλος προχωρεί αρκετά προς την αναγνώριση των κοινωνικών πτυχών του αθλητισμού.

4.5 Μετά από τη Λευκή Βίβλο η Συνθήκη της Λισσαβόνας

Στη διακυβερνητική διάσκεψη που διοργανώθηκε στη Λισσαβόνα το 2007, οι αρχηγοί κρατών της Ευρωπαϊκής Ένωσης ενέκριναν μια Συνθήκη μεταρρύθμισης που παρέχει στον αθλητισμό μια νομική βάση η οποία αναμένεται να μπει σε ισχύ από την 1^η Ιανουαρίου 2009, μετά από επικύρωση από τα κράτη μέλη. Η Ευρωπαϊκή Ένωση θα είναι πλέον ικανή να αναλάβει την πρωτοβουλία για να υποστηρίξει μια συντεταγμένη δράση ή να συμπληρώσει τις μεμονωμένες πολιτικές των κρατών της Ευρωπαϊκής Ένωσης στο τομέα του αθλητισμού.

Η ένταξη του αθλητισμού στη νέα ευρωπαϊκή Συνθήκη σημαίνει ότι μια συγκεκριμένη δημοσιονομική γραμμή θα δοθεί στον αθλητικό τομέα όπως έχει ήδη γίνει στους τομείς της εκπαίδευσης και του πολιτισμού

(π.χ. το πρόγραμμα «δια βίου μάθησης» και το πρόγραμμα «πολιτισμός»). Ένα «αθλητικό πρόγραμμα» θα παρείχε οικονομική ενίσχυση για οργανωτικές δραστηριότητες στον αθλητικό κόσμο (π.χ. για να τους βοηθήσει να οργανώσουν ή και να ανταλλάξουν πληροφορίες ευρωπαϊκού επιπέδου και καλές πρακτικές) καθώς επίσης και για αθλητικές δραστηριότητες που στοχεύουν, σύμφωνα με τους στόχους της Λευκής Βίβλου, στη προώθηση του εθελοντισμού, στη μάχη κατά του ρατσισμού, της ξενοφοβίας και των ναρκωτικών, στη βελτίωση της δημόσιας υγείας, στην ενίσχυση του ρόλου του αθλητισμού στην εκπαίδευση και κατάρτιση, στον κοινωνικό αποκλεισμό, κλπ.

Το άρθρο 149 της Συνθήκης της Λισσαβόνας δηλώνει ότι «η Ευρωπαϊκή Ένωση θα συμβάλει στην προώθηση των ευρωπαϊκών αθλητικών ζητημάτων, λαμβάνοντας υπόψη τη συγκεκριμένη φύση του αθλητισμού, τις δομές του με βάση την εθελοντική δραστηριότητα και την κοινωνική και εκπαιδευτική του λειτουργία». Η ύπαρξη μιας νομικής βάσης θα βοηθήσει να αναπτυχθεί πλήρως μια ευρωπαϊκή αθλητική πολιτική έναντι των κανόνων των εσωτερικών αγορών των κρατών της Ευρωπαϊκής Ένωσης και του ανταγωνισμού των.

Ο αθλητισμός επομένως θα παρουσιαστεί μέσα στις δράσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης παράλληλα με τη δημόσια υγεία, την εκπαίδευση, τη βιομηχανία και τον πολιτισμό.

4.6 Ευρωπαϊκή πολιτιστική και αθλητική πολιτική

Οι τομείς του αθλητισμού και πολιτισμού έχουν πολλά κοινά σημεία:

- Και οι δύο αναγνωρίζονται ως διαφορετικοί από άλλους τομείς. Στη πραγματικότητα οι κεντρικές έννοιες αυτή της «πολιτιστικής εξαίρεσης» και αυτή της «αθλητικής ιδιομορφίας» που τις χαρακτηρίζουν είναι παράλληλες έναντι των άλλων.
- Και οι δύο έχουν ιδιαίτερη οικονομική σημασία: μια μελέτη που έγινε για την Ευρωπαϊκή Επιτροπή (τον Νοέμβριο του 2006) αναφέρει ότι ο πολιτιστικός τομέας συμβάλει με το 2.6% στο Α.Ε.Π. της Ευρωπαϊκής Ένωσης και σύμφωνα με τη Λευκή Βίβλο ο αθλητισμός συμβάλει με το 3.7% στο Α.Ε.Π. της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αλλά η πραγματική συμβολή του αθλητισμού στην ευρωπαϊκή οικονομία δεν έχει ακόμα μετρηθεί.
- Οι τομείς του πολιτισμού και αθλητισμού αντιμετωπίζουν κοινά ζητήματα σχετικά με τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας συμπεριλαμβανομένων των δράσεων για την προστασία των δικαιωμάτων και των αγώνων ενάντια στην πειρατεία.

- Ο πολιτισμός και ο αθλητισμός είναι αναπόσπαστο μέρος των ανθρώπων. Καθημερινά ο κόσμος συμμετέχει ενεργά και στις δύο αυτές δραστηριότητες και ουσιαστικά καθεμία περιλαμβάνεται ή έχει ενδιαφέρον και για την άλλη. Ο πολιτισμός και ο αθλητισμός είναι ιδανικά εργαλεία για την προώθηση του διαλόγου και της ολοκλήρωσης και μπορούν να διαδραματίσουν ένα αποφασιστικό ρόλο στην οικοδόμηση μιας ευρωπαϊκής ταυτότητας και να φέρουν την Ευρωπαϊκή Ένωση και τα όργανα της πιο κοντά στους πολίτες.

Η νέα ευρωπαϊκή Συνθήκη τοποθετεί ισότιμα και τους δύο τομείς για τη χάραξη μιας ευρωπαϊκής πολιτικής. Είναι η πρώτη φορά που ο αθλητισμός συμπεριλαμβάνεται σε μια ευρωπαϊκή Συνθήκη, ενώ ο πολιτισμός έχει ήδη συμπεριληφθεί στις δράσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης από τη Συνθήκη του Μάαστριχτ. Ο κόσμος του αθλητισμού ζητά να αναγνωριστεί η ιδιομορφία του αθλητισμού αλλά και η θέση του, όπως έγινε για τον πολιτισμό.

Λαμβάνοντας υπόψη τις βασικές ομοιότητες μεταξύ του αθλητισμού και του πολιτισμού και την εμπειρία που αποκτήθηκε ήδη στον τομέα του πολιτισμού, μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε μερικές πτυχές της ευρωπαϊκής πολιτιστικής πολιτικής ως πρότυπο για να αναπτύξουμε μια ευρωπαϊκή αθλητική πολιτική.

4.7 Η ανάγκη καθορισμού μιας ευρωπαϊκής αθλητικής πολιτικής

Η αλληλεπίδραση μεταξύ του κόσμου του αθλητισμού και της Ευρωπαϊκής Ένωσης έχει ενταθεί σταθερά τα τελευταία χρόνια από τον αυξανόμενο αριθμό των αποφάσεων της Ευρωπαϊκής Δικαιοσύνης και των αποφάσεων της Ευρωπαϊκής Επιτροπής που ασκούν επίδραση στον αθλητισμό. Υπάρχει ένα αυξανόμενο ενδιαφέρον για τα αθλητικά ζητήματα εκ μέρους των ευρωπαϊκών οργάνων και συγχρόνως η αθλητική μετακίνηση έχει μεγαλύτερες απαιτήσεις και προσδοκίες από την Ευρωπαϊκή Ένωση.

Οι πρόσφατες και αναμενόμενες εξελίξεις κατευθύνονται προς την ενίσχυση των ευρωπαϊκών πολιτικών στον τομέα αθλητισμού και κατά συνέπεια του αθλητικού τουρισμού. Η μελλοντική πορεία της οργάνωσης του αθλητισμού στην Ευρώπη σχεδιάζεται σήμερα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

ΑΘΛΗΤΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ: ΟΦΕΛΗ ΚΑΙ

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ

5.1 Εισαγωγή κεφαλαίου

Οι εναλλακτικές μορφές τουρισμού αποφέρουν από 35% έως 70% περισσότερα έσοδα ανά επισκέπτη και συμβάλλουν στην άμβλυνση της εποχικότητας του τουρισμού. Ειδικότερα ο αθλητικός τουρισμός είναι μια μορφή επαναλαμβανόμενου ποιοτικού τουρισμού. Το 2011 τα έσοδα από τα ταξίδια και τον τουρισμό αποτέλεσαν το 10% του Παγκόσμιου Εγχώριου Προϊόντος. Σε πολλές χώρες μέχρι και το 25% των εσόδων του τουριστικού κλάδου προέρχεται από τον αθλητικό τουρισμό (www.unwto.org).

Ο αθλητικός τουρισμός είναι μια κερδοφόρα επιχείρηση πολλών δισεκατομμυρίων δολαρίων, η οποία προσφέρει πολλές ευκαιρίες ανάπτυξης σε όλους ανεξαιρέτως τους παράγοντες οι οποίοι συμμετέχουν στην πραγματοποίηση μεγάλων αθλητικών εκδηλώσεων.

Ο αθλητικός τουρισμός καταλαμβάνει μια κύρια θέση στη στρατηγική των χωρών στην προσέλκυση αθλητικών γεγονότων, όπως οι Ολυμπιακοί

και Παραολυμπιακοί Αγώνες και το Παγκόσμιο Κύπελλο Ποδοσφαίρου. Η διοργάνωση γεγονότων τέτοιου μεγέθους οδηγεί μια χώρα και σε περαιτέρω βελτιώσεις των υποδομών της, όπως για παράδειγμα του συστήματος μεταφορών και καθαρισμού της πόλης. Ο αθλητικός τουρισμός παθιάζει και προσελκύει πολύ κόσμο, είναι πολυέξοδος, προσφέρει μοναδικές εμπειρίες, όχι μόνο στους θεατές των γεγονότων, αλλά και σε όλους τους συμμετέχοντες.

5.2 Τα οφέλη του αθλητικού τουρισμού

Τα οφέλη που προκύπτουν από εφαρμογή προγραμμάτων αθλητικού τουρισμού είναι:

- Έσοδα από τη μετακίνηση, διαμονή, διατροφή, προπόνηση, αγορές, περιήγηση και κάθε κατανάλωση προϊόντων και υπηρεσιών.
- Αναβάθμιση τουριστική στις περιοχές προορισμού και στις κοινωνίες υποδοχής.
- Προτροπή των κατοίκων για μεγαλύτερη συμμετοχή στα αθλητικά δρώμενα που πραγματοποιούνται στην περιοχή τους.
- Διεθνή προβολή και θετική εικόνα της περιοχής φιλοξενίας προγραμμάτων αθλητικού τουρισμού.
- Παρέχει δυνατότητες απασχόλησης.

- Δημιουργεί προσφορά ξένων συναλλαγών.
- Συμβάλλει στην αύξηση του τουριστικού Α.Ε.Π.
- Αναπτύσσει την υποδομή η οποία θα βοηθήσει στην αναζωογόνηση του τοπικού εμπορίου και της βιοτεχνίας.
- Βοηθά στην οικονομική ανάπτυξη της περιοχής.
- Συμπληρώνει άλλες οικονομικές δραστηριότητες.
- Διευρύνει τους εκπαιδευτικούς και κοινωνικούς ορίζοντες και βελτιώνει το συναίσθημα της αυτοπεποίθησης.
- Βελτιώνει την ποιότητα ζωής η οποία συνδέεται με αυξημένο εισόδημα.
- Δικαιολογεί τη διατήρηση και βελτίωση του περιβάλλοντος

5.3 Θεωρητικά μοντέλα και οικονομικές επιπτώσεις

Η επακριβής εκτίμηση των οικονομικών επιπτώσεων είτε από την οργάνωση σπουδαίων αθλητικών γεγονότων, είτε από την ανάπτυξη και πρακτική κάποιου σπορ, σε κάποια δεδομένη γεωγραφική επικράτεια, αποτελεί αντικείμενο διάστασης απόψεων για τους οικονομολόγους.

Δυο κυρίως σημεία αποτελούν το αντικείμενο της διαφωνίας: πρώτον η μέθοδος που θα πρέπει να χρησιμοποιηθεί για την εξαγωγή συμπερασμάτων και δεύτερον η διάσταση των αποτελεσμάτων. Η

επιλογή του κατάλληλου χώρου για την οργάνωση και διεξαγωγή ενός αθλητικού γεγονότος, αποτελεί τη βάση για την εκτίμηση των οικονομικών επιπτώσεων. Ο χώρος που δεν είναι ουδέτερο στοιχείο, επηρεάζει τις μεταβλητές που χρησιμοποιούνται από διάφορα μοντέλα. Σε σχέση λοιπόν με τον παράγοντα «μέγεθος χώρου», οι γεωγραφικές περιοχές στις οποίες διοργανώνονται αθλητικές εκδηλώσεις, χωρίζονται σε μεγάλης εμβέλειας και μικρής εμβέλειας.

Σε ότι αφορά στις μεγάλης εμβέλειας, όπως π.χ η Καλιφόρνια, για την αποτίμηση των οικονομικών επιπτώσεων από την διοργάνωση των Ολυμπιακών Αγώνων απαιτούνται μακροοικονομικά μοντέλα γιατί τέτοιου είδους γεωγραφικές περιοχές αποτελούν μια ολοκληρωμένη οικονομική δομή διαθέτοντας σχετική αυτονομία λειτουργίας και υψηλού βαθμού ενδοβιομηχανικές ανταλλαγές.

Σε ότι αφορά στις μικρής εμβέλειας, όπως π.χ πόλεις με μέσο πληθυσμό των οποίων η οικονομική δομή δεν συγκρίνεται με αυτή των μεγάλων γεωγραφικών περιοχών, για την αποτίμηση των επιπτώσεων από την διοργάνωση των Ολυμπιακών Αγώνων χρησιμοποιούνται διαφορετικά θεωρητικά μοντέλα που αναφέρονται κυρίως στην οικονομική ανάπτυξη τοπικού χαρακτήρα με κύριες μεταβλητές την απασχόληση και το εισόδημα.

Στη διοργάνωση σπουδαίων αθλητικών εκδηλώσεων σε μικρού μεγέθους γεωγραφικές περιοχές, υπάρχει πάντα ο κίνδυνος υψηλών οικονομικών διαρροών, εκτός τοπικού επιπέδου, οι δε οικονομικές επιπτώσεις να είναι χαμηλού μεγέθους (π.χ. Χειμερινοί Ολυμπιακοί στην Albertville & Savoie της Γαλλίας). Κατά τους Burns et al. (1986), γενικώς οι οικονομικές επιπτώσεις των μεγάλων αθλητικών γεγονότων απορρέουν από τρεις πηγές:

- δαπάνες επισκεπτών από άλλες περιοχές
- δαπάνες για την δημιουργία υποδομών
- δαπάνες από τους οργανωτές για την παροχή υπηρεσιών

5.4 Επιπτώσεις του αθλητικού τουρισμού στην ξενοδοχειακή βιομηχανία

Η διοργάνωση μεγάλων αθλητικών γεγονότων έχει άμεσες και θετικές επιπτώσεις στην ξενοδοχειακή βιομηχανία της περιοχής όπου τελούνται. Μια πρόσφατη έρευνα της εταιρίας Deloitte & Touche (www.sete.gr) έδειξε πως το αθλητικό γεγονός Commonwealth Games and Golf Open Championship συνέβαλε στην αύξηση της πληρότητας των βρετανικών ξενοδοχείων κατά 7% τον Ιούλιο του 2002 σε σχέση με τον Ιούνιο του 2002. Η μέση πληρότητα έφθασε το 75%. Παρατηρήθηκε επίσης αύξηση της μέσης τιμής των δωματίων κατά 0,9%. Οι αυξήσεις των παραπάνω

δεικτών βρήκε τα ξενοδοχεία σε μια περίοδο πτώσης αφίξεως ξένων τουριστών.

Σύμφωνα με την ίδια έρευνα, το ίδιο φαινόμενο παρατηρήθηκε στις πόλεις Σεούλ και Τόκιο κατά την διεξαγωγή των αγώνων του παγκόσμιου πρωταθλήματος ποδοσφαίρου της FIFA. Τους 64 ποδοσφαιρικούς αγώνες παρακολούθησαν 1.6 εκατομμύρια άτομα εκ των οποίων οι 800.000 υπολογίζεται ότι προσήλθαν από χώρες εκτός Κορέας και Ιαπωνίας. Κατά τον μήνα Ιούνιο όπου διεξήχθησαν οι αγώνες, στις δυο πόλεις Κορέα και Τόκιο παρατηρήθηκε αύξηση της μέσης τιμής των δωματίων κατά 44,7% και 23,2% αντίστοιχα. Έτσι η μέση τιμή δωματίου για το Τόκιο διαμορφώθηκε στα 213 \$ ΗΠΑ και στην Σεούλ 231 \$ ΗΠΑ, καθώς και ποσοστά πληρότητας 82% και 77% αντίστοιχα.

5.5 Επιπτώσεις του αθλητικού τουρισμού στην απασχόληση

Οι τουριστικές δραστηριότητες χαρακτηρίζονται ως εντάσεως εργασίας, διότι οι παραγωγικές τους διαδικασίες στηρίζονται στις προσφερόμενες υπηρεσίες των ανθρωπίνων πόρων που εμπλέκονται σε αυτές.

Οι εναλλακτικές μορφές τουρισμού, όπως ο αθλητικός μπορούν να αποδειχθούν «σανίδα σωτηρίας» και «καταλύτης» σε περιόδους κρίσης, ένεκα της παρακινούμενης ζήτησης που δημιουργεί το αθλητικό γεγονός.

Όπως προαναφέρθηκε, οι αθλητικές διοργανώσεις έχουν άμεση επίπτωση στην τουριστική απασχόληση. Έτσι στην περίπτωση του κορυφαίου για την χώρα μας αθλητικού γεγονότος που αποτελούν οι Ολυμπιακοί Αγώνες του 2004, σύμφωνα με σχετική έρευνα του ΙΤΕΠ , η μέγιστη τιμή δημιουργίας θέσεων εργασίας επιτυγχάνεται την χρονιά της τέλεσης των Αγώνων με την δημιουργία 81 χιλιάδων θέσεων εργασίας.

Οι Ολυμπιακοί Αγώνες κατά τις ίδιες προβλέψεις επρόκειτο να δημιουργήσουν 445 χιλιάδες θέσεις εργασίας για την περίοδο 1998 – 2011. Τα στοιχεία που παραθέτει η FIA (Διεθνής Ομοσπονδία Αυτοκινήτου) και που αφορούν στην τέλεση του αγώνα F1 Grand Prix στο Μονακό το έτος 2000, αναφέρουν ότι οι επισκέπτες ένεκα του αθλητικού γεγονότος παραμένουν στην περιοχή για περισσότερο από μια ημέρα. Άλλοι μεταβαίνουν εκεί μια εβδομάδα πριν τον αγώνα. Τον χρόνο τους τον αξιοποιούν στον τουρισμό , την ψυχαγωγία και τις αγορές. Υπολογίζεται ότι για το χρονικό διάστημα της τέλεσης του αγώνα δημιουργούνται 25% επιπλέον θέσεις εργασίας σε παραγωγικούς τομείς, μεταξύ αυτών και στον τουρισμό.

Στους Ολυμπιακούς Αγώνες του Σίδνεϋ το έτος 2000, σύμφωνα με τα στοιχεία της Ολυμπιακής Επιτροπής, παρατηρήθηκε πως άλλαξαν οι δυνατότητες της περιοχής που έγινε μια από τις σημαντικότερες πόλεις

τουριστικού προορισμού της συγκεκριμένης ηπείρου. Η αύξηση των ξενοδοχειακών καταλυμάτων, αλλά και άλλων επενδύσεων που αφορούσαν στις υπηρεσίες συνοδεύτηκε από την δημιουργία 1.500.000 νέων θέσεων εργασίας μειώνοντας αισθητά το ποσοστό ανεργίας.

Ενώ, τα αθλητικά γεγονότα δημιουργούν κυρίως προσωρινές θέσεις εργασίας, σε χώρες όπου οι αθλητικές και οι ψυχαγωγικές δραστηριότητες έχουν μόνιμο και επαναλαμβανόμενο χαρακτήρα (Αυστραλία, Καναδάς) και υφίστανται δομές καταγραφής μόνιμως απασχολουμένων σε αυτές τις οικονομικές – παραγωγικές δραστηριότητες. Για παράδειγμα στην Αυστραλία το αρμόδιο για θέματα σπορ και ψυχαγωγία Υπουργικό Συμβούλιο, για το έτος 2000 κατέγραψε ότι 275.957 μόνιμες θέσεις εργασίας αφορούν στις εν λόγω δραστηριότητες.

Συμπερασματικά πρέπει να αναφέρουμε πως έστω και προσωρινά, οι αθλητικές διοργανώσεις δημιουργούν παρακινούμενη απασχόληση στον τουρισμό, αλλά και σε άλλους παραγωγικούς κλάδους.. Παράλληλα όμως οφείλουμε να δεχθούμε και την άποψη των Burns et al. (1986), οι οποίοι με αφορμή το Grand Prix F1 της Αδελαΐδας της Αυστραλίας, το 1986, αποφαινόνται ότι ναι μεν παρατηρήθηκε παρακινούμενη ζήτηση εργατικού δυναμικού ένεκα του αγώνα, πολλές όμως επιχειρήσεις

προτίμησαν την υπερωριακή απασχόληση του διαθέσιμου προσωπικού,
παρά την πρόσληψη νέου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6

Ο ΑΘΛΗΤΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

6.1 Λόγοι επένδυσης στον αθλητικό τουρισμό

Ο τελικός του Champions League στο ποδόσφαιρο, το Final Four της Euroleague στο μπάσκετ, το Παγκόσμιο Κύπελλο Στίβου και το τουρνουά Athens Champions Cup στο τένις είναι ορισμένα από τα γεγονότα που εντάσσονται στο πλαίσιο του αθλητικού τουρισμού και πραγματοποιήθηκαν την τελευταία χρονιά στη χώρα μας.

Από αυτά τα γεγονότα, σε συνδυασμό με τις πολύ καλές «αναμνήσεις» των Ολυμπιακών Αγώνων, η Ελλάδα μπορεί και πρέπει να κερδίσει σημαντικά οφέλη τα οποία, όπως αναφέρουν οι άνθρωποι που ασχολούνται με τον αθλητικό τουρισμό, θα φανούν τα επόμενα χρόνια.

Ο αθλητικός τουρισμός, όπως αναφέραμε και παραπάνω σαν όρος χρησιμοποιείται από το 1970 για να περιγράψει την ξεχωριστή μορφή τουρισμού που συνδυάζει τουρισμό και αθλητική δραστηριότητα. Στην Ελλάδα όμως, ουσιαστική ανάπτυξη αυτής της μορφής του τουρισμού παρατηρείται τα τελευταία χρόνια, σαν επακόλουθο των Ολυμπιακών Αγώνων.

6.1.1 Παραδείγματα δραστηριοτήτων αθλητικού τουρισμού

1η Δραστηριότητα: 25ος Κλασικός Μαραθώνιος Αθηνών, 4/11/2007

Αριθμητικά δεδομένα συμμετοχών.

- **3.100** δρομείς το **2005**
- **5.300** δρομείς το **2006**
- **7.143** δρομείς το **2007**

Αριθμητικά δεδομένα αθλητικών τουριστών

- **9.000** συνολικά περίπου αθλητικοί τουρίστες για ένα μόνο γεγονός, από τους οποίους:
 - **7.500** συνολικά αθλητικοί τουρίστες εκτός Ελλάδας, από τους οποίους:
 - § **3.500** δρομείς που ταξίδεψαν από 50 χώρες με βασικό κίνητρο να συμμετέχουν στο γεγονός.
 - § **4.000** περίπου φίλοι και συγγενείς που ταξίδεψαν μαζί τους.
 - **1.500** συνολικά εσωτερικοί αθλητικοί τουρίστες, από τους οποίους:
 - **750** Έλληνες δρομείς (εκτός Αθηνών).
 - **750** περίπου συνοδοί τους.

Αριθμητικά δεδομένα εργαζομένων και θεατών

- **1.500** άτομα περίπου εργάστηκαν συνολικά.
- **5.000** θεατές περίπου στο Καλλιμάρμαρο Παναθηναϊκό Στάδιο.
- **10.000** θεατές περίπου κατά μήκος των διαδρομών των 3 αγώνων.
- **8.000** επισκέπτες περίπου στις 2 ημέρες λειτουργίας του Κέντρου Εγγραφών και της Marathon Expo στο Ελληνικό.

Οι οικονομικές επιπτώσεις της διοργάνωσης έχουν ως εξής: 9.000 αθλητικοί τουρίστες (δρομείς και συνοδοί) ήρθαν στην Αθήνα με βασικό κίνητρο τη συμμετοχή και την παρακολούθηση των εκδηλώσεων της διοργάνωσης ξοδεύοντας περίπου 8.000.000 € για όλες τους τις ανάγκες κατά τη διάρκεια της 5ήμερης κατά μέσο όρο παραμονής τους (δεν συμπεριλαμβάνονται τα αεροπορικά έξοδα μετακίνησης). Έτσι επωφελήθηκαν οικονομικά: Ταξιδιωτικά γραφεία, ξενοδοχεία, εστιατόρια, τουριστικές επιχειρήσεις, επισκέψιμα τουριστικά αξιοθέατα, το Σ.Ε.Γ.Α.Σ., εμπορικά καταστήματα. Η Οργανωτική Επιτροπή του Μαραθωνίου και ο Σ.Ε.Γ.Α.Σ. μαζί με τους χορηγούς (περιλαμβάνονται και τα κόστη διαφήμισης) ξόδεψαν περίπου **1.000.000 €** για ανάγκες της διοργάνωσης.

2η Δραστηριότητα: 26ος Κλασικός Μαραθώνιος Αθηνών, 9/11/2008

Αριθμητικά δεδομένα συμμετοχών

- **11.288** δρομείς το **2008** συνολικά, από τους οποίους:

- **4.502** στο Κ.Μ.Α. δρόμο.
- **2.457** στον αγώνα δρόμου 10 χλμ.
- **2.449** στον αγώνα δρόμου 5 χλμ.
- **580** παιδιά στον αγώνα δρόμου Cosmote.
- **100** παιδιά στον αγώνα δρόμου Special Olympics.
- **1.200** παιδιά στους αγώνες δρόμου των Δήμων της Μαραθώνιας διαδρομής.

Αριθμητικά δεδομένα αθλητικών τουριστών

- **9.000** συνολικά περίπου αθλητικοί τουρίστες για ένα μόνο γεγονός, από τους οποίους:
 - **7.300** συνολικά αθλητικοί τουρίστες, εκτός Ελλάδας, από τους οποίους:
 - § **3.300** δρομείς που ταξίδεψαν από 50 με βασικό κίνητρο να συμμετέχουν στο γεγονός.
 - § **4.000** περίπου φίλοι και συγγενείς που ταξίδεψαν μαζί τους.
 - § **1.700** συνολικά εσωτερικοί αθλητικοί τουρίστες, από τους οποίους:
 - **700** Έλληνες δρομείς (εκτός Αθηνών).
 - **1.000** περίπου συνοδοί τους.

Αριθμητικά δεδομένα εργαζομένων και θεατών.

- **3.000** άτομα περίπου εργάστηκαν συνολικά.
- **15.000** θεατές περίπου στο Καλλιμάρμαρο Παναθηναϊκό Στάδιο.
- **30.000** θεατές περίπου κατά μήκος των διαδρομών των 5 αγώνων.
- **12.000** επισκέπτες περίπου στις 2 ημέρες λειτουργίας του Κέντρου Εγγραφών και της Marathon Expo στο Ελληνικό.

Οι οικονομικές επιπτώσεις της διοργάνωσης έχουν ως εξής: 9.000 αθλητικοί τουρίστες (δρομείς και συνοδοί) ήρθαν στην Αθήνα με βασικό κίνητρο τη συμμετοχή και την παρακολούθηση των εκδηλώσεων της διοργάνωσης ξοδεύοντας περίπου 4.000.000 € για όλες τους τις ανάγκες κατά τη διάρκεια της 5ήμερης κατά μέσο όρο παραμονής τους (δεν συμπεριλαμβάνονται τα αεροπορικά έξοδα μετακίνησης).

Έτσι επωφελήθηκαν οικονομικά, ταξιδιωτικά γραφεία, ξενοδοχεία, εστιατόρια, τουριστικές επιχειρήσεις, επισκέψιμα τουριστικά αξιοθέατα, Σ.Ε.Γ.Α.Σ., εμπορικά καταστήματα. Η Οργανωτική Επιτροπή του Μαραθωνίου και ο Σ.Ε.Γ.Α.Σ. μαζί με τους χορηγούς (περιλαμβάνονται και τα κόστη διαφήμισης) ξόδεψαν περίπου 400.000 € για ανάγκες της διοργάνωσης.

3η Δραστηριότητα: 3ος Αχιλλεϊος Αγώνας Δρόμου, 25/05/2008

Ο Αχιλλεϊος Δρόμος 12 χλμ. διοργανώθηκε στην Κέρκυρα το 2008 για τρίτη συνεχόμενη χρονιά, γεγονός το οποίο δείχνει ότι αρχίζει να καθιερώνεται. Οι συμμετοχές των δρομέων αυξάνονται κάθε χρόνο.

Αριθμητικά δεδομένα συμμετοχών

- **45** δρομείς (37 άνδρες και 8 γυναίκες) το **2006**.
- **43** δρομείς (32 άνδρες και 11 γυναίκες) το **2007**.
- **125** δρομείς (85 άνδρες και 40 γυναίκες) το **2008**.

Να παρατηρήσουμε ότι η αναλογία ανδρών / γυναικών είναι πολύ ικανοποιητική και συμβαδίζει με εκείνη της πλειοψηφίας των αγώνων δρόμου στην Ελλάδα. Οι οικονομικές επιπτώσεις της διοργάνωσης έχουν ως εξής Οι δρομείς συνοδεύονται, κατά μέσο όρο, από 1 έως 2 άτομα. Αυτό είναι πολύ σημαντικό για να γίνει κατανοητή η προστιθέμενη αξία των αθλητικών τουριστών. Σε απόλυτους αριθμούς ταξίδεψαν 85 δρομείς συνοδευόμενοι από 85 έως 170 άτομα, δηλαδή έχουμε από 170 έως 255 αθλητικούς τουρίστες. Κατά τη διάρκεια της 2ήμερης παραμονής τους στην Κέρκυρα και ειδικότερα στο Δήμο Αχιλλείων, οι αθλητικοί τουρίστες ξόδεψαν από 68.000 € έως 102.000 €, γεγονός που επιτρέπει στον Δήμο Αχιλλείων να επιχειρηματολογεί υπέρ της αναβάθμισης της διοργάνωσης (www.sport-tourism.com).

6.1.2 Ολυμπιακοί Αγώνες 2004

Τα οφέλη που προέκυψαν από την ανάληψη των Ολυμπιακών Αγώνων το 2004 για την χώρα μας ήταν πολλά, τόσο σε υλικό όσο και σε άυλο επίπεδο. Ενδεικτικά δημόσια Έργα που πραγματοποιήθηκαν από το 1997-2004 για την πραγματοποίηση των Αγώνων είναι:

- Αεροδρόμιο Σπάτων.
- Οδικό Δίκτυο: Εθνική Πατρών Αθηνών, Περιφερειακός Σταυρού Ελευσίνας.
- Αεροδρομίου, Περιφερειακός Υμηττού, Αττική Οδός, κ.α.
- Μετρό, Τραμ, Προαστιακός - Σιδηροδρομικό Δίκτυο (αναβάθμιση).
- Ολυμπιακό Χωριό (κόστος 300 εκατομμύρια δολάρια), δίνεται για χρήση σε δικαιούχους της Εργατικής Εστίας.

Μέσα στα πλαίσια του προγράμματος «ΕΛΛΑΔΑ 2004», που είχε σκοπό την ανάπτυξη, προετοιμασία υποδομών και υπηρεσιών σε όλη τη χώρα, για την άρτια διεξαγωγή των Ο.Α. αλλά και γενικότερα την αναβάθμιση του βιοτικού επιπέδου της Ελλάδας, έγιναν τα παρακάτω έργα υποδομής:

1. Έργα υποδομής σε πόλεις που φιλοξένησαν τους προκριματικούς αγώνες ποδοσφαίρου.

2. Δίκτυο Ολυμπιακών Προπονητηρίων. Στα πλαίσια του προγράμματος Προπονητικός Οδηγός / Ελλάδα 2001-2004 δόθηκε η ευκαιρία στην ελληνική περιφέρεια, που μπορούσε να ανταποκριθεί στις απαιτούμενες προδιαγραφές και να διαθέσει τις απαιτούμενες αθλητικές εγκαταστάσεις, να φιλοξενήσει Ολυμπιακές ομάδες που ήθελαν να προετοιμαστούν για τους Αγώνες στη χώρα μας, σε συγκεκριμένα αθλήματα, έδωσε την ευκαιρία για την ανάδειξη του πολιτιστικού πλούτου της περιφέρειας και της προβολής της περιφέρειας στο εξωτερικό, μέσα από διάφορες δράσεις, όπως παραγωγή ενημερωτικού υλικού, προβολή τουριστικών διαδρομών στις Ολυμπιακές ομάδες, κ.α.
3. Ολυμπιακή Εκπαίδευση. Αφορά την εφαρμογή του προγράμματος Ολυμπιακής Εκπαίδευσης στην περιφέρεια, με αποδέκτες τους μαθητές της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και τους φοιτητές των ΑΕΙ-ΤΕΙ.
4. Ολυμπιακή Προβολή και Ευαισθητοποίηση. Αφορά το πρόγραμμα προβολής των Ολυμπιακών Αγώνων. Περιλάμβανε την δημιουργία γραφείων στην περιφέρεια, την υλοποίηση δράσεων προβολής και ευαισθητοποίησης σε ότι αφορά στους σύγχρονους Ο.Α., στους Ο.Α. της αρχαιότητας, στα Ολυμπιακά Ιδεώδη.

5. Πρόγραμμα για την Αρχαία Ολυμπία. Μέσα στα πλαίσια του προγράμματος έγινε ανάπλαση του αρχαιολογικού χώρου, ανακαίνιση του παλαιού μουσείου (έργο Τσίλερ), το οποίο φιλοξένησε έκθεση για τους αρχαίους Ο.Α.
6. Προβολή της Χώρας - Πρόγραμμα Αναβάθμισης Τουριστικών Περιοχών. Μέσω του προγράμματος έγινε αναβάθμιση τουριστικών υποδομών και υπηρεσιών εκτός Αττικής, πρόγραμμα φιλοξενίας στο τόξο πέρα της Αττικής. Δημιουργία ειδικών τουριστικών προγραμμάτων που συνδύαζαν την παρακολούθηση των Ο.Α. με τη δυνατότητα διαμονής σε άλλες τουριστικές περιοχές της χώρας, κ.α.
7. Έργα Υποδομής Ανάπλασης Πυλών Εισόδου της Χώρας, δηλαδή βελτίωση υποδομών στις βασικές πύλες εισόδου της χώρας.
8. Πολιτιστική Ολυμπιάδα και ΕΛΛΑΔΑ 2004. Περιελάμβανε θεσμούς, πολιτιστικές δράσεις και προγράμματα στο σύνολο της επικράτειας με στόχο την τόνωση της πολιτιστικής δραστηριότητας στην περιφέρεια και την ανάδειξη της ξεχωριστής πολιτιστικής φυσιογνωμίας της κάθε περιοχής.

Τα οφέλη που προέκυψαν για τον τουρισμό και την εικόνα της χώρας μας από τη διοργάνωση των Ο.Α 2004 αναφέρονται ενδεικτικά:

- Αυξητική τάση της τουριστικής κίνησης - διανυκτερεύσεων της Αθήνας (παράδειγμα η αύξηση το 2005 σε σχέση με το 2004 ήταν 10%).
- Αυξητική τάση της τουριστικής κίνησης - διανυκτερεύσεων της Ελλάδας συνολικά(παράδειγμα η αύξηση το 2005 σε σχέση με το 2004 ήταν 5%).
- Αύξηση του βαθμού αναγνωρισιμότητας του brand name GREECE (παράδειγμα η επιτυχημένη διαφημιστική καμπάνια του Υπουργείου Τουριστικής Ανάπτυξης).
- Αύξηση του κύρους της Ελλάδας διεθνώς, ως χώρα ασφαλής και σύγχρονη.
- Απόκτηση τεχνογνωσίας από το ανθρώπινο δυναμικό που εργάστηκε κατά την διάρκεια των Ο.Α. (παράδειγμα τα στελέχη μετά τους Αγώνες απέκτησαν προστιθέμενη αξία στην διεθνή αγορά και εργάστηκαν ή εργάζονται σε διοργανώσεις όπως, TOPINO 2006, NTOXA 2006, ΠΕΚΙΝΟ 2008, κ.α.).
- Η ικανοποίηση των επισκεπτών / θεατών των Αγώνων που σύμφωνα με έρευνες, έμειναν ευχαριστημένοι από την συνολική εμπειρία σε ποσοστό 90%. Αυτό σημαίνει ότι όταν επέστρεψαν στην πατρίδα τους μετέφεραν την θετική τους εμπειρία σε φίλους και έτσι τους κινητροποίησαν να ταξιδέψουν στην Ελλάδα. Σε απόλυτους αριθμούς

το μέγεθος των επισκεπτών - από την Ελλάδα και το εξωτερικό - ήταν περίπου 500.000 (www.traveldailynews.gr).

6.2 Η Ερευνητική Μονάδα Ελλάδος του Διεθνούς Συμβουλίου Αθλητικού Τουρισμού

Το Μάιο του 2000 ιδρύθηκε η Ερευνητική Μονάδα Ελλάδος (R.U.-GR.) του Διεθνούς Συμβουλίου Αθλητικού Τουρισμού (S.T.I.C.). Τον Σεπτέμβριο του 2000 ανακοινώθηκε και επικυρώθηκε η συμφωνία συνεργασίας - προσχώρησης της Ερευνητικής Μονάδας Ελλάδος στο Διεθνές Συμβούλιο Αθλητικού Τουρισμού. Έτσι λοιπόν η Ερευνητική Μονάδα Ελλάδος είναι η τρίτη Ερευνητική Μονάδα στον κόσμο για το Διεθνές Συμβούλιο Αθλητικού Τουρισμού. Ο κύριος σκοπός της Ερευνητικής Μονάδας Ελλάδος είναι η ανάπτυξη του Αθλητικού Τουρισμού ως πεδίο ερευνητικής, ακαδημαϊκής, επαγγελματικής και επιχειρηματικής ενασχόλησης. Ο κύριος σκοπός της Ερευνητικής ονάδας Ελλάδος είναι η ανάπτυξη του Αθλητικού Τουρισμού ως πεδίο ερευνητικής, ακαδημαϊκής, επαγγελματικής και επιχειρηματικής ενασχόλησης.

Επιμέρους στόχοι σύμφωνα και με το συμβόλαιο που υπεγράφη μεταξύ της Ερευνητικής Μονάδας Ελλάδος και του Διεθνούς Συμβουλίου Αθλητικού Τουρισμού είναι: Η ενασχόληση με πάσης φύσης ερευνητικά

προγράμματα και μελέτες που εμπίπτουν στο γνωστικό πεδίο του αθλητικού τουρισμού και που μπορεί όμως να σχετίζονται και με παρεμφερή γνωστικά αντικείμενα.

1. Η ανάπτυξη και διεξαγωγή έργων και μελετών συμβουλευτικού χαρακτήρα.
2. Η ανάπτυξη και εφαρμογή προγραμμάτων εκπαίδευσης σε επίπεδο προπτυχιακό καθώς και μεταπτυχιακό, είτε αυτόνομα είτε σε συνεργασία με δημόσια και ιδιωτικά εκπαιδευτικά ιδρύματα της Ελλάδας και του εξωτερικού.
3. Η ανάπτυξη και εφαρμογή προγραμμάτων κατάρτισης και συνεργασία με αντίστοιχους φορείς της Ελλάδας και του εξωτερικού.
4. Η ανάληψη και εκτέλεση προγραμμάτων που προέρχονται από την Ευρωπαϊκή Ένωση και φορείς του δημόσιου και ιδιωτικού τομέα και άπτονται του γνωστικού αντικείμενου του αθλητικού τουρισμού. Τέτοια προγράμματα μπορεί να αφορούν και τους Ολυμπιακούς αγώνες. Επίσης, η ανάληψη τέτοιων προγραμμάτων μπορεί να υλοποιηθεί με τη μέθοδο της "πίτας" σε συνεργασία με το Διεθνές Συμβούλιο Αθλητικού Τουρισμού και τις άλλες του ερευνητικές μονάδες.

Τέλος, μετά από έγγραφη συγκατάθεση και συμφωνία με το Διεθνές Συμβούλιο Αθλητικού Τουρισμού η Ερευνητική Μονάδα Ελλάδος μπορεί να προχωρήσει στη δημιουργία εταιρίας ή εταιριών, ή να συμμετάσχει σε εταιρικά σχήματα, κερδοσκοπικού ή μη χαρακτήρα που δραστηριοποιούνται στους τομείς του τουρισμού, του αθλητισμού και του πολιτισμού και που αντικείμενό τους είναι η οργάνωση εκδηλώσεων, η δημιουργία προγραμμάτων αναψυχής, τουρισμού, ελεύθερου χρόνου, πολιτισμού και αθλητισμού, η αναζήτηση, επιλογή και διακίνηση προσωπικού, η εισαγωγή και εξαγωγή προϊόντων, το ηλεκτρονικό εμπόριο, η κατασκευή και στη συνέχεια εκμετάλλευση κάθε είδους εγκαταστάσεων και εξοπλισμού, η σύσταση μέσω μαζικής ενημέρωσης, η διενέργεια ερευνών αγοράς, η παροχή υπηρεσιών συμβουλευτικού χαρακτήρα, η δημιουργία πάσης φύσης εκπαιδευτικών ιδρυμάτων, η ανάπτυξη πάσης φύσης εμπορικών, βιομηχανικών και τεχνολογικών δραστηριοτήτων και τη διενέργεια πάσης φύσης επενδύσεων.

6.3 Η θέση της Ελλάδας στην αγορά του αθλητικού τουρισμού

Είναι πλέον πραγματικότητα ότι τα τουριστικά γραφεία του εξωτερικού συμπεριλαμβάνουν στους προορισμούς αθλητικού τουρισμού την Ελλάδα. Ο αθλητικός τουρισμός στην Ελλάδα στηρίζεται κυρίως στον Κλασικό Μαραθώνιο της Αθήνας και στα θαλάσσια Σπορ. Η Ελλάδα έχει μια σημαντική θέση στην αγορά του αθλητικού τουρισμού λόγω του

περιβάλλοντος, των κλιματολογικών συνθηκών, της φυσικής ομορφιάς, της ιστορίας, του πολιτισμού, της κληρονομιάς των Ολυμπιακών Αγώνων και των αθλητικών εγκαταστάσεων.

Η περαιτέρω ανταγωνιστικότητα της Ελλάδας στην αγορά του αθλητικού τουρισμού μπορεί να επιτευχθεί:

- Με την υλοποίηση της καταγραφής των εγκαταστάσεων, των δυνατοτήτων και των γεγονότων.
- Με οργανωμένη, συνεπή και συνεχή προβολή των δυνατοτήτων μας για τον αθλητικό τουρισμό και την οργάνωση σημαντικών αθλητικών γεγονότων.

6.4 Δυνατότητες και προοπτικές ανάπτυξης αθλητικού τουρισμού στην Ελλάδα

Πάνω από 220 εκατομμύρια τον χρόνο υπολογίζεται ότι είναι οι τουρίστες που ενδιαφέρονται «να κάνουν κάτι» στις διακοπές τους το οποίο να συνδέεται με αθλητικές δραστηριότητες- όπως γκολφ, περιήγηση, ιππασία, ποδηλασία, κατάδυση ή απλώς περπάτημα.

Για την Ελλάδα οι ειδικές - εναλλακτικές μορφές τουρισμού, στις οποίες συγκαταλέγεται ο αθλητικός τουρισμός, προσφέρουν συγκριτικά

πλεονεκτήματα όπως η προοπτική επιμήκυνσης της τουριστικής δραστηριότητας, αλλά και η προσέλκυση του «ποιοτικά» επιθυμητού τουρίστα. Στη χώρα ωστόσο δεν έχει εφαρμοστεί ολοκληρωμένη στρατηγική ανάπτυξης αυτής της ειδικής μορφής τουρισμού. «Οι τουρίστες του αθλητικού τουρισμού μπορούν να αναπτύξουν τον δωδεκάμηνο τουρισμό» σημειώνει ο κ. Αχ. Τζίμας, ιδρυτής του εγχειρήματος Sports Tourism Greece από το 2004, με στόχο την προώθηση εξειδικευμένης εθνικής στρατηγικής ανάπτυξης του αθλητικού τουρισμού σε όλη την Ελλάδα, αλλά και της Rhodes Windsurfing, Kitesurfing & Sailing Academy (RWA) στη Ρόδο. «Ο αθλητικός τουρισμός(αθλήματα όπως windsurfing και kitesurfing, ιστιοπλοΐα, καταδύσεις, γκολφ, ιππασία, mountain bike, αναρρίχηση, κ.ά.) έχει υπολογιστεί ότι προσελκύει το 10% των συνολικών αφίξεων στην Ελλάδα», αν και δεν έχει γίνει επίσημη καταγραφή, σημειώνει.

Σύμφωνα με τις εκτιμήσεις του Παγκόσμιου Οργανισμού Τουρισμού (ΠΟΤ), ποσοστό 25% των τουριστών παγκοσμίως επιθυμούν να ασχολούνται παράλληλα με κάποιο σπορ στις διακοπές τους, με τις διεθνείς αφίξεις το 2009 να υπολογίζονται στα 880 εκατομμύρια.

Ο αθλητικός τουρισμός, ήταν αναμενόμενο να κάνει την εμφάνισή του και στην Ελληνική ορεινή (και όχι μόνο) ζώνη, αφού οι φυσικοί πόροι

της χώρας μας ευνοούν την ανάπτυξη των συγκεκριμένων τουριστικών δραστηριοτήτων.

Πρόκειται για μια μορφή τουρισμού η οποία μπορεί να αξιοποιήσει τις ορεινές περιοχές, αφού αυτές διαθέτουν το συγκριτικό πλεονέκτημα του κατάλληλου φυσικού περιβάλλοντος για την πραγματοποίησής του. Οι αθλητικές δραστηριότητες που εντάσσονται στον αθλητικό τουρισμό, όπως αναφέραμε και σε προηγούμενο κεφάλαιο προσελκύουν κατά βάση νέους ανθρώπους, με υψηλό εισόδημα και κατοίκους των μεγαλουπόλεων που αναζητούν διεξόδους από το άγχος και την καθημερινότητα του αστικού τρόπου ζωής.

Στην Ελλάδα αυτή τη στιγμή, οι πιο διαδεδομένες δραστηριότητες του αθλητικού τουρισμού είναι οι καταβάσεις ποταμών με φουσκωτή βάρκα (rafting), η ορειβασία – πεζοπορία, η διάσχιση φαραγγιών, οι αναρριχήσεις, το ποδήλατο βουνού αλλά και το αλεξίπτωτο πλαγιάς.

Ένας σημαντικός αριθμός τουριστικών γραφείων που εξειδικεύονται σε δραστηριότητες αυτού του είδους, έχει δημιουργηθεί στην Ελλάδα και πολλά από τα συγκεκριμένα αθλήματα εκπροσωπούνται και αναπτύσσονται μέσα από ενώσεις (π.χ. Πανελλήνια Ένωση Rafting) και τοπικούς συνδέσμους. Επίσης, κάθε χρόνο, πραγματοποιούνται αγώνες

στα αθλήματα περιπέτειας (στην Αρκαδία, στην Κόνιτσα Ιωαννίνων και στον Εύηνο ποταμό), οι οποίοι προσελκύουν αρκετά μεγάλο αριθμό αθλητών αλλά και θεατών.

Εκτιμάται ότι η χώρα μας έχει και τις δυνατότητες, αλλά και τις προϋποθέσεις, δεδομένου ότι υπάρχουν πλούσιοι φυσικοί πόροι που μπορούν να αξιοποιηθούν κατάλληλα, είτε από τους εμπλεκόμενους φορείς (stakeholders) της τουριστικής βιομηχανίας, είτε από τους φορείς άσκησης τουριστικής πολιτικής σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο.

6.4.1 Επένδυση στο γκολφ

Σημαντικές προοπτικές παρουσιάζει η δημιουργία γηπέδων γκολφ στη χώρα, με το επενδυτικό ενδιαφέρον να εντείνεται καθώς ο αριθμός των γηπέδων αυξάνεται παγκοσμίως κατά 3% κάθε χρόνο και των παικτών κατά 5%. Πάνω από 60 εκατομμύρια υπολογίζονται οι παίκτες του γκολφ που φιλοξενούνται σε 32.000 γήπεδα γκολφ ανά τον κόσμο, ενώ στην Ευρώπη υπάρχουν σχεδόν 7 εκατ. άτομα που ασχολούνται με το άθλημα. Σύμφωνα με έρευνα της KPMG (Golf Benchmark Survey 2007), η επιχειρηματική απόδοση των γηπέδων γκολφ στην περιοχή της Νοτιοανατολικής Μεσογείου αναμένεται να είναι «άριστη» κατά 31% ή «καλή» κατά 69%, σε αντίθεση με την απόδοση στη Δυτική Ευρώπη που κρίνεται «καλή» κατά 56% και «άριστη» κατά 17%.

Καθώς αναμένεται ακόμα η αξιοποίηση του γκολφ Αφάντου της Ρόδου, με τρία επενδυτικά σχήματα να έχουν περάσει στη δεύτερη φάση του διαγωνισμού της Εταιρείας Τουριστικής Ανάπτυξης (ΕΤΑ), στη χώρα υπάρχουν έξι γήπεδα γκολφ, πέντε 18 οπών στη Γλυφάδα, στην Κέρκυρα, στη Ρόδο (Αφάντου), στη Χαλκιδική (Πόρτο Καρράς) και στη Χερσόνησο της Κρήτης και ένα γήπεδο 9 οπών στην Ελούντα της Κρήτης, τα οποία εξυπηρετούν 1.300 παίκτες. Το 2010 επίσης ξεκίνησε τη λειτουργία του και το γήπεδο γκολφ 18 οπών (το πρώτο signature γήπεδο γκολφ στην Ελλάδα) στις εγκαταστάσεις Navarino Dunes της Costa Navarino, έργο της ΤΕΜΕΣ ΑΕ στη Μεσσηνία, που έχει σχεδιάσει ο πρωταθλητής του γκολφ Μπέρναρντ Λάνγκερ σε συνεργασία με τη European Golf Design και θα διαχειρίζεται η Troon Golf. Η τελευταία διαχειρίζεται και το δεύτερο γήπεδο γκολφ που λειτουργεί από το τέλος του 2010 στην περιοχή του Navarino Bay, το οποίο σχεδίασε ο Ρόμπερτ Τρεντ Τζόουνς τζούνιορ.

6.5 Ανάγκη στρατηγικής ανάπτυξης

Τις τελευταίες πέντε δεκαετίες έχει καθιερωθεί στην Ελλάδα ο σημαντικός ρόλος της Τουριστικής Αγοράς, από οικονομικοκοινωνικής άποψης, λειτουργώντας εκτός των άλλων και ως φορέας παραγωγής θέσεων εργασίας για τους Έλληνες πολίτες.

Επίσης, έχει γίνει ευρέως αποδεκτή η επίδραση της άσκησης και της αθλητικής δραστηριότητας στην βελτίωση της υγείας των Ελλήνων πολιτών. Η διεθνής εικόνα της Ελλάδας ως γενέτειρα των Ολυμπιακών Αγώνων και της παγκόσμιας αθλητικής ιστορίας, σημαίνει ότι έχει να επιδείξει συγκριτικά πλεονεκτήματα στην πλέον γρήγορα αναπτυσσόμενη μορφή τουρισμού, τον αθλητικό τουρισμό.

Αυτό το γεγονός δεν είναι αρκετό από μόνο του για να καθιερώσει την Ελλάδα ως ένα αναγνωρίσιμο προορισμό αθλητικού τουρισμού – γεγονός που θα προκαλεί έσοδα σε σταθερή βάση - αφού δεν υποστηρίζεται η φήμη της χώρας από συγκεκριμένη στρατηγική ανάπτυξης, ούτε από στοχευμένες ενέργειες διαφήμισης στις αγορές του εξωτερικού, τα διεθνή γραφεία ταξιδιών και τα διεθνή ΜΜΕ (κύριο βάρος στο ιντερνέτ). αλλά ούτε και από συγκεκριμένη εσωτερική οργανωτική πολιτική με σκοπό να δώσει στις αθλητικές υποδομές της χώρας νέες ευκαιρίες αξιοποίησης που θα φέρουν οικονομικά οφέλη και ένας τρόπος είναι να ενταχθούν στο συνολικό τουριστικό προϊόν. Λόγος για να επενδύσουμε ως χώρα στον Αθλητικό Τουρισμό, είναι το γεγονός ότι αυτή η μορφή τουρισμού λειτουργεί αμφίπλευρα και είναι κινητήριοις μοχλός ανάπτυξης. Λειτουργεί ως ανταγωνιστικό κριτήριο επιλογής από τους τουρίστες του κόσμου να επισκεφτούν την Ελλάδα και την ίδια στιγμή λειτουργεί ως

κίνητρο για τους Έλληνες πολίτες και τις επιχειρήσεις, να ενισχύσουν την ενασχόλησή τους με αθλητικές δράσεις.

Λόγος για να σχεδιαστεί η Στρατηγική Ανάπτυξης του Αθλητικού Τουρισμού στην Ελλάδα, αποτελεί η συνεχώς αυξανόμενη δημοτικότητα των αθλητικών διοργανώσεων σε παγκόσμιο επίπεδο, όπως και η συνεχώς αυξανόμενη ανάγκη του σύγχρονου ανθρώπου για συμμετοχή σε αθλητικές δραστηριότητες. Η συστηματική και επαναλαμβανόμενη έρευνα, είναι το πρώτο βήμα. Από τα συμπεράσματα, θα είναι σε θέση οι αρμόδιοι κυβερνητικοί φορείς, οι επαγγελματικές ενώσεις και οι επιχειρήσεις να είναι σίγουροι για τα προϊόντα και υπηρεσίες που έχουν προτεραιότητα για τους πελάτες, έτσι θα σχεδιάσουν και θα προωθήσουν στην αγορά τα σωστά προϊόντα αθλητικού τουρισμού, αυτό είναι και το δεύτερο βήμα. Το τρίτο βήμα είναι η σύνδεση και κοινή επιχειρηματική δράση των εταιριών και οργανισμών του τουρισμού με αυτών του αθλητισμού. Τα οφέλη από την ανάπτυξη του αθλητικού τουρισμού είναι αναπόφευκτα έτσι και αλλιώς (www.sportpro.gr).

6.6 Το μοντέλο αθλητικού τουρισμού που ταιριάζει στην Ελλάδα

Η Ελλάδα έχει μπει στο διεθνή χάρτη του Αθλητικού Τουρισμού, όπως αναφέραμε και παραπάνω, ολοκληρωμένα από το 2004 με την ευκαιρία των Ολυμπιακών Αγώνων και συνέχισε να είναι επίκαιρη λόγω μεγάλων

διοργανώσεων που έχει αναλάβει, όπως τα World Summer Special Olympics 2011 στην Αθήνα, που εκτός από διεθνή προβολή έφερε περίπου 50.000 αθλητικούς τουρίστες (συμμετέχοντες, αποστολές, θεατές, συνοδοί) και θα συνεχίσει να είναι επίκαιρη λόγω των Μεσογειακών Αγώνων που θα γίνουν το 2013 στο Βόλο και τη Λάρισα.

Αθλητικός Τουρισμός όπως έχει ήδη γίνει σαφές στα προηγούμενα κεφάλαια, δεν είναι φυσικά μόνο φιλοξενία αθλητικών διοργανώσεων.

Είναι η τουριστική δραστηριότητα ατόμων και γκρουπ με βασικά κίνητρα τη συμμετοχή σε οργανωμένες αθλητικές δραστηριότητες και προπονητικά προγράμματα, την παρακολούθηση αθλητικών αγώνων και την αθλητική αναψυχή. Ποιο είναι λοιπόν εκείνο το μοντέλο αθλητικού τουρισμού που ταιριάζει στη χώρα μας και γιατί;

Το μοντέλο του Καναδά, προωθεί ως πρωταρχικό λόγο επένδυσης στον Αθλητικό Τουρισμό, την προαγωγή της υγείας με την παράλληλη κινητοποίηση της κοινωνίας για ένα πιο ενεργητικό τρόπο ζωής. Από την στιγμή που κατανόησαν οι Καναδοί τα οφέλη του Αθλητικού Τουρισμού γενικότερα, ακολουθούν μια κοινή στρατηγική με μακροχρόνιους στόχους. Οι Καναδοί διδάσκουν ότι ο μόνος τρόπος για την επιτυχία, είναι ο σωστός τρόπος. Δηλαδή, έχουν περάσει το μήνυμα στους κατοίκους ότι η ανάπτυξη του αθλητικού τουρισμού είναι εναρμονισμένη με την ατομική βελτίωση της ποιότητας ζωής, που έχει άμεση

ανταπόκριση στην βελτίωση της περιοχής τους. Έτσι, προωθείται συνολικά η αύξηση της ενασχόλησης των κατοίκων με αθλητικές δραστηριότητες και παράλληλα, η ικανοποίησή τους από την φιλοξενία μεγάλων και μικρότερων αθλητικών διοργανώσεων. Αυτό το μοντέλο ταιριάζει και στην Ελλάδα.

Η χαρακτηριστική μορφή αθλητικού τουρισμού για την Ελλάδα, ο Κλασικός Μαραθώνιος Αθηνών (αναφερθήκαμε αναλυτικά παραπάνω) εναρμονίζεται με το παραπάνω μοντέλο και τις αρχές του. Η διοργάνωση αυτή αποτελεί πλέον το μεγαλύτερο ετήσιο αθλητικό τουριστικό προϊόν της Ελλάδας και αυτό γιατί προσέλκυσε το 2007 περίπου 6.000 αθλητικούς τουρίστες από το εξωτερικό (δρομείς και συνοδούς), περίπου 1000 τουρίστες από την υπόλοιπη Ελλάδα (δρομείς και συνοδούς), 3.500 περίπου Αθηναίους που έτρεξαν για τη χαρά της συμμετοχής και την υγεία τους και περίπου 10.000 φίλους του αθλητισμού που βγήκαν στους δρόμους και στο Παναθηναϊκό Στάδιο να τους υποστηρίξουν. Ποιο είναι το προφίλ των αθλητικών τουριστών; Είναι οι τουρίστες που θέλουμε και ταιριάζουν στο συνολικό προσφερόμενο τουριστικό μας προϊόν; Ας δούμε τα αποτελέσματα της έρευνας με ερωτηματολόγια που πραγματοποιήθηκε το 2007 (και επαναλαμβάνεται κάθε χρόνο σε αυτή τη διοργάνωση από το 2006), που θα μας δώσουν τις απαντήσεις:

- Χώρες Προέλευσης: Οι ξένοι δρομείς και συνοδοί προέρχονται κυρίως από USA, CANADA, UK, FRANCE, DENMARK, GERMANY, HOLLAND
- Ετήσιο Εισόδημα: το 26% του δείγματος έχει 50.000 ευρώ συν, 25% έχει από 30.000 με 50.000 ευρώ, 28% έχει από 15.000 με 30.000 ευρώ, ενώ το 21% έχει εισόδημα κάτω από 15.000 ευρώ
- Το 60% των ξένων αθλητικών τουριστών επισκέπτεται για πρώτη φορά την Ελλάδα
- Οι ξένοι αθλητικοί τουρίστες ξοδεύουν κατά μέσο όρο 1200 ευρώ (εκτός των αεροπορικών εξόδων) κατά τη διάρκεια της παραμονής τους στην Αττική, από τα οποία το 20% κατανέμεται στα έξοδα φαγητού και ποτών, το 55% στα έξοδα διαμονής σε ξενοδοχεία, το 15% σε έξοδα για ψώνια, το 5% σε έξοδα μετακινήσεων και το 5% στη διασκέδαση
- Επέλεξαν τις εξής δραστηριότητες για τον ελεύθερο χρόνο τους: το 50% κάνει ψώνια, το 75% επιλέγει να επισκεφτεί ιστορικά μνημεία και μουσεία, το 45% παρακολουθεί πολιτιστικές εκδηλώσεις, το 20% επιλέγει τη νυχτερινή διασκέδαση της πόλης, το 10% επισκέπτεται συγγενείς και φίλους, το 15% επισκέπτεται τις ολυμπιακές εγκαταστάσεις

- Οι αθλητικοί τουρίστες από το εξωτερικό συνηθίζουν να κάνουν 5 διανυκτερεύσεις μέσο όρο, το 85% διαμένει σε ξενοδοχείο, ενώ το 15% φιλοξενείται σε σπίτια συγγενών.
- Το 90% των δρομέων ταξιδεύουν με παρέα και αναλογεί 1,5 περίπου άτομα συνοδοί ανά συμμετέχοντα δρομέα
- Το 31% συμμετέχει σε 2 και πάνω Μαραθωνίους το χρόνο
- Το 50% βρήκε πληροφορίες για την εγγραφή του μέσω της επίσημης ιστοσελίδας www.athensclassicmarathon.gr, το 15% μέσω φίλων, το 10% μέσω δρομέων που είχαν πάρει μέρος στο παρελθόν στη διοργάνωση, το 8% μέσω περιοδικών, το 7% μέσω του AIMS CALENDAR, το 5% μέσω άλλων ιστοσελίδων του ίντερνετ και το υπόλοιπο 5% με άλλους τρόπους

Τα σημαντικότερα κίνητρα συμμετοχής είναι: το 70% του δείγματος απάντησε ότι η εμπειρία να τρέχεις τον αυθεντικό μαραθώνιο είναι το μεγαλύτερο κίνητρο, για το 50% ήταν ένα όνειρο που πραγματοποιήθηκε, το 40% γιατί μπορεί να συνδυάσει τη συμμετοχή με τις διακοπές τους και γιατί τους βόλεψε η ημερομηνία του αγώνα, το 30% γιατί η Ελλάδα είναι ασφαλής προορισμός, το 25% λόγω Ολυμπιακών Αγώνων 2004, το 20% για τη δυσκολία της μαραθώνιας διαδρομής.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΗ

Bentley, T. and Page, S. (2001), “Scoping the extend of adventure tourism accidents”, *Annals of Tourism*, 28(3), pp. 705-726.

Boli, L. (2003), *An Introduction to Sports Tourism*, People’s Sports Press.

Burns, J., Hatch, J. and Mules, T. (1986), *The Adelaide Grand Prix: The Impact of a Special Event*, Adelaide: The Centre for South Australian Economic Studies.

Commission of European Communities (2007), *White Paper on Sport*, Brussels.

Cooper C., Fletcher J., Gilbert D. and Wanhill S. (1993), *Tourism: Principles & Practice*, Surrey: Pitman.

Davidson, R. (1989). *Tourism*, London: Pitman.

European Economic & Social Committee (2004), 'Tourism & Sport, the future challenge for Europe', Brussels: EESC.

Gammon, S. and Robinson, T. (2003), Sport and Tourism: A Conceptual Framework, *Journal of Sport Tourism*, 8(1), pp. 21-26.

Hall, C.M. (1992), *Tourism Planning: Policies, Processes and Relationships*, Harlow: Prentice Hall.

Hudson, S. (2003), *Sport and Adventure Tourism*, New York: Howarth Press.

Inskeep, E. (1991), *Tourism Planning: An Integrated and Sustainable Development Approach*, New York: John Wiley & Sons.

Jafari, J. (2000), *Encyclopedia of Tourism*, New York: Routledge.

Kurtzman, J. and Zauhar, J. (1999), "Sport Tourism: A Business Inherency or An Innate Compulsion", *Visions in Leisure and Business*, 17(2).

McIntosh R., W., Goeldner C.R. (1984), *Tourism: Principles, Practices and Philosophies*, Grild Publishing Company.

Murphy, S.M. (1995), *Sport Psychology Interventions*, Champaign, IL: Human Kinetics.

Ritchie, B.W. and Adair, D. (2004), *Sport Tourism: Interrelationships, Impacts and Issues*, Ontario: Channel View Publications.

Smith, V. and Eadington, W. (1992), *Tourism Alternatives: Potentials and Problems in the Development of Tourism*, USA: International Academy for the Study of Tourism.

Standeven, J. and de Knop, P. (1999), *Sports Tourism*, Leeds: Human Kinetics.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ

Ανδριώτης Κ. (2003), «Ο εναλλακτικός τουρισμός και τα διαφοροποιητικά χαρακτηριστικά του», *Επιθεώρηση Χωρικής Ανάπτυξης, Σχεδιασμού & Περιβάλλοντος*, 20-21, σελ. 139-54.

Ανδριώτης Κ. (2005), *Τουριστική Ανάπτυξη και Σχεδιασμός*, Αθήνα: Σταμούλης.

Ανδριώτης Κ. (2006), *Αειφορία – Εναλλακτικές Μορφές Τουρισμού*, Αθήνα: Σταμούλης.

Γκουτζιούπας, Γ. (2006), *Αθλητικός Τουρισμός: Δεδομένα και ζητούμενα στην ελληνική πραγματικότητα 2003-2006*.

Γλύνια Ε., Λύτρας Π. και Μάρας Δ. (2004), *Ψυχαγωγία και Άθληση στον Τουρισμό*, Αθήνα: Interbooks.

ΕΤΑ (2001), «Μελέτη χειμερινού – ορεινού τουρισμού», Αθήνα: ΕΤΑ.

Κοκκώσης Χ. και Τσάρτας Π. (2001), *Βιώσιμη Τουριστική Ανάπτυξη και Περιβάλλον*, Αθήνα: Κριτική.

Τσάρτας, Π. (2000), *Τουριστική Ανάπτυξη*, Αθήνα: Εξάντας.